

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Gerda Raudsepp

5-6-AASTASTE LASTE ÕPETAJATE EKRAANIMEEDIA ALASED
HOIAKUD JA HINNANGUD EKRAANIMEEDIA KASUTAMISELE
JÕGEVA JA TARTU MAAKONNA LASTEAEDADE NÄITEL

magistritöö

Juhendaja: PhD Piret Luik

Läbiv pealkiri: Lasteaiaõpetajate hinnangud ekraanimeediale

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: PhD Piret Luik

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: PhD Merle Taimalu

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade õpetajate ekraanimeedia alastest hoiakutest ja kasutamisest	6
1.1. Töös kasutatavad põhimõisted.....	6
1.1.1. Ekraanimeedia.	6
1.1.2. Õpetajate hoiakud.	7
1.2. Varasemad uurimused õpetajate ekraanimeediaga seonduvatest hoiakutest.....	8
1.2.1. Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvad hoiakud.	9
1.2.2. Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvad hoiakud.	10
1.2.3. Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvaid hoiakuid mõjutavad tegurid.	11
1.3. Varasemad uurimused kooli- ja lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisest.....	12
1.3.1. Õpetajate ekraanimeedia kasutamine erialases töös.....	12
1.3.2. Ekraanimeedia integreerimist mõjutavad tegurid ja õpetajate hoiakute roll nendes.	14
1.4. Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid	16
2. Uurimus.....	18
2.1. Metoodika.....	18
2.1.1. Valim.	18
2.1.2. Mõõtevahend.	19
2.1.3. Protseduur.....	21
2.2. Tulemused	22
2.2.1. Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seotud hoiakute faktormudel.	22
2.2.2. Faktormudeli kirjeldamine ja võrdlemine.	26
2.2.3. Õpetajate ekraanimeedia kasutamise hinnangute kirjeldamine ja võrdlemine.	26
2.2.4. Õpetajate hoiakute ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest seosed läbitud ekraanimeedia alaste koolitustega, õpetajate hinnangutega nimetatud vahendite kasutamisele otseses töös lastega ning lasteaedades olemasolevate vahenditega.	27

2.2.5. Õpetajate ekraanimeedia kasutamise hinnangute omavahelised seosed.....	29
2.3. Arutelu	30
2.3.1. Rakendatavus.	34
2.3.2. Piirangud.	35
Kokkuvõte	36
Summary	37
Tänuõnad	39
Autorsuse kinnitus.....	39
Kasutatud materjalid	40
Lisa 1. Ankeet	
Lisa 2. Õpetajate hoiakute faktormudel	

Sissejuhatus

Euroopa Liidu tasandil peetakse oluliseks laste internetitarbimise turvalisemaks muutmist, mis sisaldab ka vajadust suurendada laste meediapädevust, mida defineeritakse kui „oskust meediat kasutada ning mõista, kriitiliselt hinnata, luua ja edastada meediasisu“ (Euroopa Liidu Nõukogu, 2012, lk 11). Vahendeid, millega meediasisu kasutada, mõista, hinnata, luua ja edastada, on arenevas ühiskonnas aga üha enam. Meediapädevuse kujunemiseks on oluline lisaks meediasisu loomisele ka vastavaid vahendeid kasutada (Livingstone, 2004) ning lasteaiakeskkonnas on just õpetajatel võimalik oma tegevuste kaudu mõjutada ekraanimeedia kasutamist. Küll aga pole õpetajate tööd koordineerivas “Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas” meediakasvatust ega meediapädevuse kujundamist (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008) ning vastavate oskuste kujundamine toimub üldiselt lasteaia juhtkonna või õpetajate omal initsiatiivil.

Üleeuroopalise laste internetitarbimisharjumuste uuringu raport (Livingstone & Haddon, 2009) toob välja, et lapseea esimesed internetikogemused liiguvad järjest varasemaks, sellepärast soovitatakse vastav (meediapädevuse) poliitika suunata järjest varasemas vanuses lastega tegelemiseks sh isegi koolieelsetes lasteasutustes. Seejuures tuleks ühelt poolt arvestada laste ekraanimeedia tarbimisele seatud erinevaid piirangulisi soovitusi, milles USA lastearstid soovitavad alla kahe aastaste laste ekraanimeedia tarbimine täielikult keelata ning üle kahe aastaste laste puhul tarbimist maksimaalselt kahe tunniga päevas piirata (American Academy of Pediatrics, 2010). Soome teadlased soovitavad 5-6 aastastel lastel ekraanimeediaga kokkupuudet piirata 1,4 tunniga päevas (Valkonen, Pennonen, & Lahikainen, 2005).

Teiselt poolt tuleb arvestada ka laste arengulisi eripärasid, mille kohaselt on lapsed 5-6 aasta vanusena võimelised palju paindlikumalt televisioonist s.o ekraanilt nähtavat ja reaalsust eristama (Buckingham et al., s.a.), samas on lapsed siis enam võimelised eristama väljamõeldist reaalsusest, reklaame meelelahutusest, saadakse aru ajalisest järgnevusest ning põhjus-tagajärg seosest (Potter, 2013). Ka Eesti õpetajad arvavad, et nimetatud vanuses on lapsed ekraanimeedia kasutamise mõjude suhtes kõige vastuvõtlikumad (Siibak & Vinter, 2010). Seepärast on eelpool mainitud meediapädevuse kujundamise vajalikkust, laste arengulisi eripärasid ning erinevaid piiranguid teadvustades võimalik ekraanimeediat lastega tegelemisel rakendada.

Uurima on hakatud järjest nooremate laste õpetajaid (nt Siibak & Vinter, 2010; Wartella, Schomburg, Lauricella, Robb, & Flynn, 2010), kuid sellegipoolest on just

lasteaiaõpetajate ekraanimeedia alaste hoiakute kohta veel vähe uurimusi läbi viidud (Wartella et al., 2010) ja seda rohkemate kui vaid arvutite alaste hoiakute piires (Plowman & Stephen, 2005). Eestis on uurimuse raames korraldatud kaks fookusgrupp-intervjuud õpetajate hoiakute kohta (Siibak & Vinter, 2010), kuid suuremat valimit haaravat uurimust käesoleva töö autorile teadaolevalt Eestis läbi viidud ei ole.

Olgugi, et hoiakuid ei saa mõõta ega otseselt vaadelda (Pajares, 1992), on õpetajate hoiakuid ja nende võimalikku mõju siiski keeruline ülehinnata (Ertmer, 2005). Seepärast püsib jätkuvalt vajadus muutuvus ühiskonnas õpetajate sh lasteaiaõpetajate hoiakute uurimise järele. Arvestades eelnevalt kirjeldatud aspekte, on oluliseks uurimisprobleemiks, millised on lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise suhtes 5-6 aastaste laste õpetamisel ning kui võrd nad endi hinnangul erinevat ekraanimeediat laste õpetamisel rakendavad.

Eelnevalt püstitatud uurimisprobleemist tulenevalt on seatud käesoleva magistritöö eesmärgiks selgitada välja lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise suhtes ning nende hinnangud enda ekraanimeedia kasutamisele 5-6 aastaste laste õpetamisel Jõgeva ja Tartu maakonna näitel. Eesmärgi täitmiseks töötati läbi teemakohast kirjandust ning lasteaiaõpetajate hulgas viidi läbi uurimus õpetajate ekraanimeedia alaste hoiakute ja nende ekraanimeedia kasutamise hinnangute väljaselgitamiseks.

Magistritöö koosneb kahest suuremast peatükist, mis on omakorda jaotatud alapeatükkideks. Esimeses peatükis tuuakse lisaks uurimusega seotud põhimõistetele välja ülevaade varasematest uurimustest, misjärel jõutakse uurimuse eesmärgi ja hüpoteesideni. Teises peatükis kirjeldatakse uurimuse meetodikat, läbiviidud uurimuse tulemusi ning interpreteeritakse neid varasemate uurimuste valguses.

1. Teoreetiline ülevaade õpetajate ekraanimeedia alastest hoiakutest ja kasutamisest

1.1. Töös kasutatavad põhimõisted

1.1.1. Ekraanimeedia. Selgitamaks mõistet ekraanimeedia on vajalik eelnevalt defineerida laiem mõiste meedia, mis Eesti õigekeelsussõnaraamatu (2013) kohaselt tähendab massiteabe- või massisuhtlusvahendeid. Ekraanimeediaks saab seetõttu nimetada erinevaid visuaalseid massiteabevahendeid (Linebarger & Vaala, 2010). Sageli taandutakse ekraanimeediat tutvustades erinevate vahendite loetlemisele (nt Livingstone, 1999; Wartella & Robb, 2007). Varasemalt on ekraanimeediana nimetatud televiisorit ja arvutit (Heintz & Wartella, 2012). Hilisemas uurimuses on seesuguste vahenditena välja toodud lisaks televiisorile ja arvutile ka nutitelefonid ja tahvelarvutid (Lauricella, Wartella, & Rideout, 2013). Ekraanipõhise tehnoloogiana on nimetatud ka interaktiivset ehk puutetundlikku tahvlit (Wartella et al., 2010). Sellest võib järeldada, et tehnoloogia ja kitsamalt meedia puhul on tegemist pidevalt muutuva valdkonnaga, mistõttu on muutuses ka erinevate vahendite ring, mida ekraanimeedia alla liigitatakse.

Kogu meediasisu on muutunud arvutitega ligipääsetavaks, see tähendab, et sisu on võimalik erinevate meediumite asemel ühele vahendile – arvutile – koondada (Manovich, 2001), kuid siiski arvatakse, et tehnoloogia variatiivsus, mis on meile nüüd kättesaadav ning mis edaspidi hakkab olema, on palju suurem kui vaid arvutid üksi võimaldaksid (Plowman & Stephen, 2005). Digitaaltehniliste vahendite kiire areng annab aga võimaluse meediasisu edastada vähese vaevaga erinevatele ekraanidele, mistõttu nimetatakse praegust ühiskonda isegi ekraaniühiskonnaks (*society of the screen*) (Manovich, 2001). Ekraanimeedia laiema kasutuse tõttu väheneb aga vajadus vana meediat (nt raadio (Buckingham et al., s.a)) sageli tänapäeval üldse kasutada (McQuail, 2000), kuna erinevatelt digitaalsetelt vahenditelt on võimalik igasugusele meediasisule ligi pääseda (Jenkins, 2009).

Et kirjeldada ekraanipõhist meediat, kasutab Vinter (2013) terminit digitaalne ekraanimeedia, mille all võtab kokku erineva info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ning nende kaudu edastava sisu. Käesoleva töö raames kasutatakse lasteaia tingimustest lähtudes mõistet ekraanimeedia, mille abil on võimalik edastada erinevat sisu, seeläbi laste pädevuste/oskuste (nt meediapädevuse/matemaatilised oskused) kujundamisele kaasa aidates ning selle vahenditena loetletakse eelnevat koondades televiisor, arvuti, tahvelarvuti, nutitelefon ja interaktiivne ehk puutetundlik tahvel.

1.1.2. *Õpetajate hoiakud.* Hoiakute defineerimine on keerukas ülesanne (Pajares, 1992), mistõttu on kirjanduses palju segadust ka selle selgitamisel, mis täpsemalt on õpetajate hoiakud (Ertmer, 2005). Õpetajate hoiakute, kui millegi täpsustamistvajava uurimisega on tegeletud juba aastakümneid (nt Pajares, 1992), kuid aja ja olude muutudes on lisandunud hoiakute uurimisse uusi aspekte, näiteks hoiakud tehnoloogia rakendamise suhtes (Ertmer, 2005).

Hoiak võib olla subjektiivne teadmiste element, mida indiviid peab tõeks ja oluliseks mingi konkreetse aspekti suhtes (Petko, 2010). Hoiakud põhinevad hinnangutel ja otsustustel, mistõttu võivad nad olla nii hinnangulised, kirjeldavad kui ka normatiivsed. Samas on hoiakud väga isiklikud ning ei ole veenmise läbi kuigi kergelt mõjutatavad (Pajares, 1992). Veel enam, mida intensiivsem ning kesksemal kohal on konkreetne hoiak inimese hoiakute süsteemis, seda keerukam on teda muuta (Rokeach, 1968, viidatud Pajares, 1992 j). Hoiakuid nähakse kui väiksemaid elemente ehk uskumusi koondavaid tervikuid (Thurstone, 1928, viidatud Fishbein & Ajzen, 1972 j). Rokeach (1968, viidatud Pajares 1992 j) nimetab hoiakuid koos väärtuste ja uskumustega kokkuvõtvalt uskumuste süsteemideks, kus iga väiksem uskumus organiseeritakse ühe objekti või situatsiooni ümber, moodustades nii eraldi uskumuste süsteemid. Uskumusi ja hoiakuid vaadeldakse sageli koguni samatähenduslikult (Pajares, 1992). Ka arvamusi mingi konkreetse aspekti/objekti väärtuse suhtes on nähtud kui hoiakuid (Nespor, 1985). Sellest lähtuvalt käsitletakse käesolevas magistritöös hoiakuid kui uskumustest ja arvamustest koosnevat tervikut, mida indiviid oluliseks peab.

Urijad (nt Ertmer, 2005; Inan & Lowther, 2010; Karaca, Can, & Yildirim, 2013; Petko, 2010) näevad hoiakuid kui olulist käitumist mõjutavat tegurit. Analüütiline ülevaateuurimus, mis keskendus ülikooli õppejõudude hoiakute-alastele uurimustele (Kane, Sandretto, & Heath, 2002) toob erinevatest uurimustest kokkuvõtvalt samuti välja, et hoiakutel on kalduvus käitumist mõjutada. Teisalt on leitud ka vastupidist tõendavat materjali, kus õpetajate hoiakud konkreetse aspekti suhtes ei ole alati vastavuses sellesisulise tegevusega see tähendab, et olgugi positiivsed hoiakud, praktikas see tegur ei väljendu (Ertmer, 2005; Kane et al., 2002).

Õpetajate hoiakud kujunevad varasema professionaalse kogemuse ja mõjutuste tagajärjel (Pajares, 1992). Seejuures mõjutab õpetajate hoiakuid see, mismoodi neid endid õpetati – nii üldhariduskoolides kui õpetajakoolituses (Borg, 2004; Mayer, 1999). Noored õpetajad kalduvad õpetama nii nagu neid on õpetatud, kuid sellisel puhul võib jääda märkamatuks see osa õpetajatööst, mis aja jooksul on muutunud (Borg, 2004). Lisaks

hoiakute olemuse mõjutamisele, annavad varasemad kogemused olulise aluse ka hoiakute tugevusele, sõltudes nii kogemuste positiivsusest või negatiivsusest ning indiviidil valitseva hoiaku kestusest, mis tähendab, et aja möödudes muutuvad hoiakud tugevamaks (Pajares, 1992; Prestridge, 2012).

Sageli vaadeldakse hoiakuid võrdluses teadmistega (Ertmer, 2005; Nespor, 1985; Pajares, 1992) ning seejuures tuuakse välja hoiakud kui teadmistest suurema mõjutava ning hinnangulise osakaaluga tegurid. Eristatakse ka teadmiste ja hoiakute asukohta mälus, kus teadmised on semantilises ning hoiakud on oma kogemusliku tausta tõttu episoodilises mälus (Nespor, 1985).

Kõikidel õpetajatel on hoiakud oma töö, õpilaste, õpetamise jms kohta. Õpetajate hoiakute jagunemisest on täpsemalt kirjutanud Pajares (1992) ning järgnev on antud teema uurijate silmis laialt levinud jaotus. Nimelt on inimestel üldiselt, aga ka õpetajatel kitsamalt hoiakud kõige kohta. Kuna õpetajatel on lisaks ametialastele hoiakutele ka üldise hoiakutesüsteemiga seonduvad hoiakud, siis on vajalik eraldi grupeerida täpsemalt tööga seonduvaid. Selleks on Pajares (1992) võtnud kasutusele *pedagoogiliste hoiakute* termini, millega tähistab erinevad õpetaja tööga seotud valdkonnad: hoiakud õpilaste soorituse mõjutamise võimalikkusest (õpetaja tõhusus), hoiakud teadmistest (epistemoloogilised hoiakud), õpetajate ja õpilaste soorituse põhjuslikkusest (kontrollikese, motivatsioon jms), enesekindlus sooritada kindlaid ülesandeid (enesetõhusus), eneseväärikusest, hoiakud konkreetsete ainete ja distsipliinide kohta. Tänapäeva ühiskonnas on aga vajalik lisaks eelpoolnimetatud pedagoogiliste hoiakute valdkondadele täiendada ka tehnoloogia valdkonnaga (Ertmer, 2005). Eelnevale toetudes, kasutatakse käesolevas uurimistöös lasteaia õpetajate ekraanimeedia kasutamise alastele pedagoogilistele hoiakutele viidates lühemalt õpetajate ekraanimeediaga seonduvaid hoiakud.

1.2. Varasemad uurimused õpetajate ekraanimeediaga seonduvatest hoiakutest.

Järgnevalt esitatakse käesolevas magistritöös varasemalt uurijate poolt leitud õpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise suhtes ning seejuures kasutatakse lisaks mõistele ekraanimeedia ja IKT (mõeldes selle all vastavaid visuaalseid ekraanipõhiseid vahendeid) ka konkreetsemalt uurimustes esinenud vahendeid (nt arvuti või televiisor), kuna needki on osaks ekraanimeediast. Antud magistritöö keskendumine lasteaiaõpetajate hoiakute uurimisele, annab aluse eraldi vaadelda ka vastavaid töö autorile kättesaadavaid uurimusi. Seejärel tuuakse välja aspekte, mis seesuguste hoiakute kujunemist võivad mõjutada.

1.2.1 Õpetajate ekraanimeedia kasutamise seonduvad hoiakud. Uurimused on välja toonud erinevaid – nii pooldavaid kui vältivaid - hoiakuid, mis õpetajatel arvutite tundides kasutamise suhtes on (Antonietti & Giorgetti, 2006). Türgis läbiviidud uurimuses selgus, et õpetajatel on valdavalt positiivsed hoiakud ekraanimeedia tunnis kasutamise suhtes ning nende arvates on nimetatud vahenditega toetatud tunnid meelelahutuslikud ning õpetajad ootavad enam infot selliste võimaluste kohta (Karaca, Can, & Yildirim, 2013b). Õpetajate positiivsed hoiakud arvutite kasutamise suhtes on seotud õpetajate hinnangutega arvutioskuste olulisusele ning tema uskumustega saavutamaks nende vahendite abil paremaid õpitulemusi, edendada iseseisvust ja koostööd, tõhustada oma tööd (Petko, 2010). Õpetajad usuvad, et arvutite rakendamine tunnis muudab õpilaste õppimise viise (Tezci, 2010) ning õpetaja roll klassis on seetõttu samuti muutumas (Prestridge, 2012).

Erinevalt eelpool esitatud hoiakutega seonduvatele aspektidele toovad mõned uurimused hoopis positiivsete hoiakutena välja õpetajate uskumused, kus ekraanimeedia kasutamine tunnis mõjutab positiivselt laste õppimist, tõstab soorituse taset (Lowther, Dan Strahl, Inan, & Ross, 2008; Petko, 2010; Sang, Valcke, van Braak, & Tondeur, 2010), seejuures suurendades laste tunnist osavõttu (Karaca et al., 2013; Karaca et al., 2013b). Türgis läbiviidud uurimuse kohaselt leiavad õpetajad, et erineva ekraanipõhise tehnoloogiaga lõimitud tunnid on köitvamad ning õpilasekesksemad, tõstavad laste huvi ja õpitu püsib kauem meeles (Karaca et al., 2013b). Ka Belgias algkooliõpetajatega korraldatud uurimuses (van Braak, Tondeur, & Valcke, 2004) selgus lisaks laste õppimise positiivsele mõjutamisele veel teisi olulisi positiivseid hoiakuid, milleks on arvutite abil laste loovuse tõstmine ning parema kirjaoskuse kujundamine.

Vähem nõustuvad õpetajad, et arvutite integreerimisest on kasu just õpiraskustega laste õpetamisel ning õppe diferentseerimisel (Sang et al., 2010; van Braak et al., 2004) ja IKT integreerimisel õppekavasse (Prestridge, 2012). Vastuoluliselt on aga Austraalia uurimuse kohaselt avaldunud õpetajate arvamus, mille kohaselt tuleks IKT-d enam ainetesse ja õppekavasse integreerida (Prestridge, 2012), kuna see annab lastele edaspidiseks eluks olulise eelise (Lowther et al., 2008; Petko, 2010) ning hea võimaluse õpilastele eluliste ülesannete sooritamiseks (Prestridge, 2012). Erineva ekraanimeedia kasutamise kaudu motivatsiooni tõstmise osas on uurimused andnud samuti vastukäivaid tulemusi. On uurimusi, milles on leitud, et ekraanimeedia kasutamine aitab õpetajate hinnangul kaasa õppijate motivatsiooni tõusule (Petko, 2010), kui ka selliseid, kus on leitud, et õpetajad nii ei arva (Sang et al., 2010; van Braak et al., 2004).

Lisaks õppimise tõhusamaks muutmisele (Prestridge, 2012), usuvad õpetajad, et ekraanimeedia rakendamise abil on võimalik edendada oluliselt ka õpetamist ennast (Tezci, 2010; van Braak et al., 2004). Samuti leiavad ühe USA uurimuse kohaselt enamus õpetajaid, et õpilased ise soovivad enam arvutitega integreeritud tunde, mis õpilasi õppimise suhtes entusiastlikumaks muudavad (Lowther et al., 2008).

USA õpetajakoolituse tudengid on väljendanud arvamust, et meedial on suur mõjuvõim, mis inimese tarbimiseelistusi ning käitumist mõjutab, kontrollib ja mis juba lasteaias aluse saab (Flores-Koulish, 2005). Ühe uurija (Petko, 2010) arvates on õpetajate negatiivsed IKT hoiakud seoses riskiga virtuaalmaailmasse isoleeruda, digitaalse ülestimuleerimisega ja meediaga seotud kvaliteediga.

Algklassiõpetajate tehnoloogia rakendamise hinnangute välja selgitamisega tegelenud uurimuses selgus, et õpetajate arvates võtab ekraanimeediat integreerivate tundide ettevalmistamine ja ka ekraanimeedia rakendamine tunnis liiga kaua aega (Karaca et al., 2013b), samuti arvavad õpetajad, et arvutite kohta õppimine/teadmiste omandamine võib olla liiga ajamahukas (van Braak et al., 2004). Türgi laiaulatusliku uurimuse kohaselt on algklassiõpetajate hoiakud arvutite integreerimise suhtes pigem negatiivsed, väites, et arvutid ei ole õppimist soodustavad, kuna neid ei ole kerge kasutada (Tezci, 2010). Samas kardavad algklasside õpetajad arvuteid kasutades midagi ära lõhkuda ning õpetajatel on rohkem negatiivseid kui positiivseid kogemusi arvutite kasutamisel (van Braak et al., 2004). Viimatimainitud Türgi uurimuse algklassiõpetajad tunnevad, et arvutite kasutamine õppimiseks ja õpetamiseks hirmutab neid (Tezci, 2010), teisalt Belgia uurimuse kohaselt muudab arvutite kasutamine õpetajaid närviliseks (van Braak et al., 2004). Kas sellest või mõnest teisest põhjusest tulenevalt ütlevad õpetajad, et ilmselt ei hakka nad kunagi arvuteid kasutada oskama (van Braak et al., 2004).

1.2.2. Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvad hoiakud. Eelnevalt väljatoodud uurimused on läbi viidud kooliõpetajatega. Sarnaselt kooliõpetajate hoiakute uurimustele on ka lasteaiaõpetajate hoiakute uurimisel selgunud nii positiivseid (nt Plowman & Stephen, 2005; Yurt & Cevher-Kalburan, 2011) kui negatiivseid (Roberts-Holmes, 2014; Theodosiadiou & Markos, 2013) hoiakuid seoses ekraanimeedia kasutamisega lasterühmas. Türgis läbiviidud uurimuse kohaselt on enamik lasteaiaõpetajaid arvamusel, et arvuteid on sobilik koolieelsetes lasteasutustes rakendada ning et nimetatud vahendid on lastele tegevustes nauditavad (Yurt & Cevher-Kalburan, 2011). Nagu kooliõpetajate puhul on ka Šotimaal kvalitatiivselt läbiviidud uurimuses selgunud, et mõned lasteaiaõpetajad on

arvamusel, et edaspidiseks eluks vajalik on vajalik arvutikasutamise oskus, millele mängu läbi on võimalik alus panna (Plowman & Stephen, 2005).

Lasteaiaõpetajate arvutitega seonduvate hoiakute uurimisel on leitud, et õpetajad näevad nimetatud vahendeid kui järjekordset mängu vormi, mille vahel lapsed oma aja sisustamisel saavad valida (Plowman & Stephen, 2005). Kreeka lasteaiaõpetajad tunnistavad, et televiisorist on võimalik lastel ka õppida – peamiselt keele omandamist toetades ning maailma kohta laiemaid teadmisi pakkudes (Theodosiadou & Markos, 2013). Sellegipoolest on Eesti lasteaiaõpetajad vähe entusiastlikud ning kõhklevad ekraanimeedia rakendamise suhtes igapäevatoosse (Siibak & Vinter, 2010).

Mõned uurimused on välja toonud ka õpetajate hoiakud laste koduse ekraanimeedia tarbimise kohta ning leitud on, et õpetajad on pigem negatiivselt meelestatud laste ekraani vaatamise (Arrow & Finch, 2013; Theodosiadou & Markos, 2013), kuna õpetajad leiavad, et lapsed veedavad ekraani ees liiga palju aega (Wartella et al., 2010). Eesti lasteaiaõpetajad kardavad ka vanematepoolset teadmatust võimalikest (ennekõike negatiivsetest) tagajärgedest (Siibak & Vinter, 2010). Vaid televiisorivaatamisele keskendunud uurimuses väljendus õpetajate hoiak, mille kohaselt telerist tulev negatiivne sisu omab lastele selget ja halba mõju, kuna lapsed vaatavad õpetajate arvates televiisorist lisaks lastesaadetele ka täiskasvanutele suunatud programme ning sageli tehakse seda ilma täiskasvanu juuresolekuta (Theodosiadou & Markos, 2013).

1.2.3. Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvaid hoiakuid mõjutavad tegurid.

Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvaid hoiakuid võivad mõjutada mitmed tegurid. Ühena sellistest nähakse asjaolu, et õpetajate hoiakud on seotud nende enda väljamõeldud võimaluste ja ohtudega, mida arvutite rakendamine endaga võib tuua (Antonietti & Giorgetti, 2006). Õpetajad on ka ise arvamusel, et selgelt määratletud, eakohane ning õpetliku sisuga – eesmärgipärane - ekraanipõhise IKT kasutamine annab võimaluse uuel moel lapsi õpetada (Lee & O'Rourke, 2006). Samas rõhutavad uurijad (Plowman & Stephen, 2005) ka juhendatud interaktsiooni, kus täiskasvanu vahendab lapse tegevust konkreetse vahendiga, vajadust arvutite kaudu õppimise täielikuks toimumiseks.

Ekraanimeedia kasutamisega kaasnevate võimaluste ja ohtude teadvustamise kõrval võivad õpetajate vastavasisuliselt hoiakuid mõjutada lisaks veel ka see, kuivõrd nad on veendunud nimetatud vahendite kasutamise vajalikkusest laste õppimisele (Blackwell, Lauricella, Wartella, Robb & Schomburg, 2013; Petko, 2010; Teo, 2008) või ka õpetaja enda tööst tulenevate vajaduste rahuldamisele (Teo, 2008). Sealhulgas sõltuvad õpetajate hoiakud

sellest, kui võrdnad leiavad, et arvutite abil on võimalik oma tööd tõhusamalt/produktiivsemalt teha, huvitavamalt ja leidlikumalt õpetamisele läheneda (Teo, 2008). Leitud on, et oluliseks hoiakuid mõjutavaks teguriks on ka õpetaja ekraanimeedia alased pädevused (Karaca et al., 2013; Siibak & Vinter, 2010; Teo, 2008), viitamaks, et kui õpetajatel on piisavalt kogemusi meediaga, siis kujunevad neil suurema tõenäosusega positiivsed hoiakud. Õpetajate tööstaaži (Theodosiadou & Markos, 2013) ning vanust ja sugu (Teo, 2008) ei nähta kui olulist õpetajate ekraanimeedia alaste hoiakute mõjutajat, küll aga võib näha seoseid arvutite kasutamise kogemuse ning vastavate positiivsete hoiakute vahel (Teo, 2008).

Lisaks õpetaja isikliku-tasandi teguritele võivad pedagoogilisi hoiakud olla seotud ka õppeasutuse-tasandi tegurite nagu arvutite kättesaadavuse, tehnilise toe, üldise toega (Inan & Lowther, 2010). Seesuguste õppeasutuse-tasandi tegurite hulka kuuluvad ka kolleegide ning juhtkonna tugi, mis samuti peaks soodustama või takistama positiivsete ekraanimeedia alaste hoiakute tekkimist (Karaca et al., 2013; Roberts-Holmes, 2014). Uurimused (nt Lowther et al., 2008; Roberts-Holmes, 2014) on leidnud ka haridustehnoloogi olemasolu koolis/lasteaias kui üht positiivsete hoiakute tekkimise mõjutajat.

1.3. Varasemad uurimused kooli- ja lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisest.

1.3.1. Õpetajate ekraanimeedia kasutamine erialases töös. Kvantitatiivselt läbiviidud uurimustes on ankeete rakendades leitud, et õpetajad kasutavad endi hinnangul ekraanimeediat valdavalt oma edasise tegevuse planeerimisel ja ettevalmistamisel (Karaca et al., 2013b; Perrota, 2013, van Braak et al., 2004), mitte niivõrd klassisiseses töös lastega (van Braak et al., 2004). Arvutite kasutamist oma töö ettevalmistamisel ja planeerimisel nimetatakse varasema uurimuse kohaselt (van Braak et al., 2004) ka toetavaks kasutamiseks (*supportive use*). Ekraanimeedia on muutunud heaks täienduseks olemasolevatele meetoditele (Cuban, 2001), kuid laste koostööd suunava või õpilase enda kasutamist õhutava/juhendava ning kriitilist mõtlemisoskust arendava praktika näiteid on veel vähe (Ertmer, 2005; Perrota, 2013).

Türgis algklassiõpetajatega läbiviidud uurimus leidis, et kolmandik kooliõpetajatest integreerib ekraanimeediat tundidesse tihti ning vaid 4% ei tee seda kunagi (Karaca et al., 2013b). Seejuures aga kasutatavad õpetajad endi hinnanguil erinevat ekraanimeediat tundides peamiselt juhiste andmiseks (Karaca et al., 2013; Lowther et al., 2008; Perrota, 2013), vähem

ka koostöös õppimise julgustamiseks, õppe diferentseerimiseks, erinevate ekraanimeedia alaste võimaluste kohta õpetamiseks (van Braak et al., 2004), kordamiseks, esitlusteks (Karaca et al., 2013; Karaca et al., 2013b).

Oma töö toetamiseks ja ettevalmistuste tegemiseks kasutavad endi hinnangul Inglismaal põhikooliõpetajatega läbiviidud uurimuse kohaselt valdavalt kõik õpetajad igapäevaselt arvuteid (Perrota, 2013), seda peamiselt interneti võimaluste pärast (Tezci, 2010). Selline toetav ekraanimeedia kasutamine sisaldab ennekõike tunnikonspektide tegemist (Karaca et al., 2013), juhiste (nt töölehtede) koostamist (Karaca et al., 2013b, van Braak et al., 2004), administratiivset tööd (nt kirjavahetus lapsevanematega), tundideks materjalide otsimist, tööde hindamist, haridusliku tarkvara otsimist, tööplaani pidamist (van Braak et al., 2004). Küll aga on Hiinas läbiviidud uurimus leidnud, et mida rohkem kasutavad kooliõpetajad ekraanimeediat oma töö ettevalmistamiseks, seda suurema tõenäosusega on nad valmis nimetatud vahendeid ka klassisiseses töös rakendama (Sang, Valcke, van Braak, Tondeur & Zhu, 2011).

Vaatamata ekraanimeedia peamiselt planeerimiseks kasutamisele, leiavad mitmed kooliõpetajad siiski ka õpilaste (van Braak et al., 2004) ja õpetajate endi (Prestridge, 2012) arvutialaste oskuste tõstmise vajadust, mistõttu arvuteid vastavate pädevuste kujundamiseks endi hinnanguil tundidesse ka lõimitakse (van Braak et al., 2004). Lisaks nimetatud oskuste kujundamisele võib ekraanimeedia integreerimine õpetajate arvates aidata kaasa ka õpitulemuste paranemisele, tundide õpilasekesksmaks muutmisele ning interaktiivse õpikeskkonna loomisele (Tezci, 2010).

Ka lasteaiaõpetajatega läbiviidud uurimused on leidnud, et õpetajad kasutavad erinevaid vahendeid ja meediasisu pigem teiste valdkondade õppetegevuste rikastamiseks ja mitmekesistamiseks mitte niivõrd meedia enda kohta õpetamiseks (Plowman & Stephen, 2005; Siibak & Vinter, 2010; Yurt & Cevher-Kalburan, 2011). Otseses töös lastega kasutavad lasteaiaõpetajad arvuteid pigem tegevuste muusikaliseks saatmiseks, aga ka uute sõnade õppimiseks, sotsiaalse ja kognitiivse arengu toetamiseks, loovuse arendamiseks (Yurt & Cevher-Kalburan, 2011). Leitud on koguni, et olgugi, et õpetajatel on olemas terve rida erinevat ekraanimeediat, alustades televiisoritest ning lõpetades interaktiivsete tahvlitega, kasutab vaid kolmandik õpetajaid olemasolevaid vahendeid igapäevases töös lastega (Wartella et al., 2010). Sarnaselt kooliõpetajatele näevad ka lasteaiaõpetajad arvuteid ja internetti kui häid vahendeid igapäevaste tegevusplaanide koostamiseks, informatsiooni otsimiseks (Yurt & Cevher-Kalburan, 2011) ja tegevusteks ideede ammutamiseks, vanemate või kolleegidega kontakti hoidmiseks (Wartella et al., 2010).

1.3.2. Ekraanimeedia integreerimist mõjutavad tegurid ja õpetajate hoiakute roll nendes.

Uurijad (Inan & Lowther, 2010) on jaotanud arvutite integreerimist mõjutavad tegurid õpetaja-tasandi (vanus, tööstaaz õpetajana, uskumused ja hoiakud, valmisolek ja arvutialane pädevus) teguriteks ning õppeasutuse-tasandi (tehnoloogiline tugi, üleüldine tugi, ressursside olemasolu) teguriteks. Ka Petko (2010) nõustub seesuguse jaotusega, ent lisab ka kolmanda kategooria, milleks on haridussüsteemi-taseme (õppekava, hariduspoliitika) tegurid (vt joonis 1). Teised uurijad aga (nt Hew & Brush, 2007) räägivad nendest teguritest kui barjääridest, mis ekraanimeedia integreerimiseks õpetajatel ületada tuleb, eristades esma-tasandi barjääre (õpetajat väljastpoolt mõjutavad tegurid, nt ressursid, tugi vms) ning teise-tasandi barjääre (õpetaja sisemised tegurid, nt hoiakud, enesekindlus vms) (Ertmer, 1999, viidatud Ertmer, Ottenbreit-Leftwich, Sadik, Sendurur & Sendurur, 2012 j).

Erinevad autorid on leidnud, et õpetajate hoiakud mõjutavad suuresti ekraanimeedia kasutamist (väike)lastega tegeledes (Blackwell et al., 2013; Hew & Brush, 2007; Karaca et al., 2013b; Petko, 2010; Sang et al., 2010; Siibak & Vinter, 2010; Teo, 2008) nimetades hoiakuid mõnel juhul teiste teguritega vähemalt sama oluliseks (Hermans, Tondeur, van Braak & Valcke, 2008) või isegi kõige olulisemaks vahendite integreerimise mõjutajaks (Ertmer, 2005; Inan & Lowther, 2010b; van Braak et al., 2004). Samas tõi Ertmer jt (2012) uurimus välja ka vastupidist väitvad uurimistulemused, kus õpetajate enda hoiakud kõige vähemoluliseks ning ressursside olemasolu kõige olulisemaks ekraanimeedia integreerimist mõjutavaks teguriks nimetati.

Teised uurijad on leidnud kõige olulisema ekraanimeedia integreerimist mõjutava tegurina hoopis õpetajate ekraanimeedia alased pädevused (Hermans et al., 2008; Hew & Brush, 2007; Karaca et al., 2013; Petko, 2010; Prestridge, 2012; Sang et al., 2010; Siibak & Vinter, 2010). Suuremad pädevused on omakorda seotud aga positiivsete hoiakute kujunemisega (Karaca et al., 2013), mis juba eelnevalt väljatoodu kohaselt omab mõju erinevate vahendite rakendamisele. Samas on leitud ka vastanduvaid seisukohti, kus teadmised konkreetsest vahendist/sisust ei ole ilmtingimata garantiiks, et õpetaja usuks ekraanimeedia integreerimise vajadusse (Blackwell et al., 2013; Prestridge, 2012).

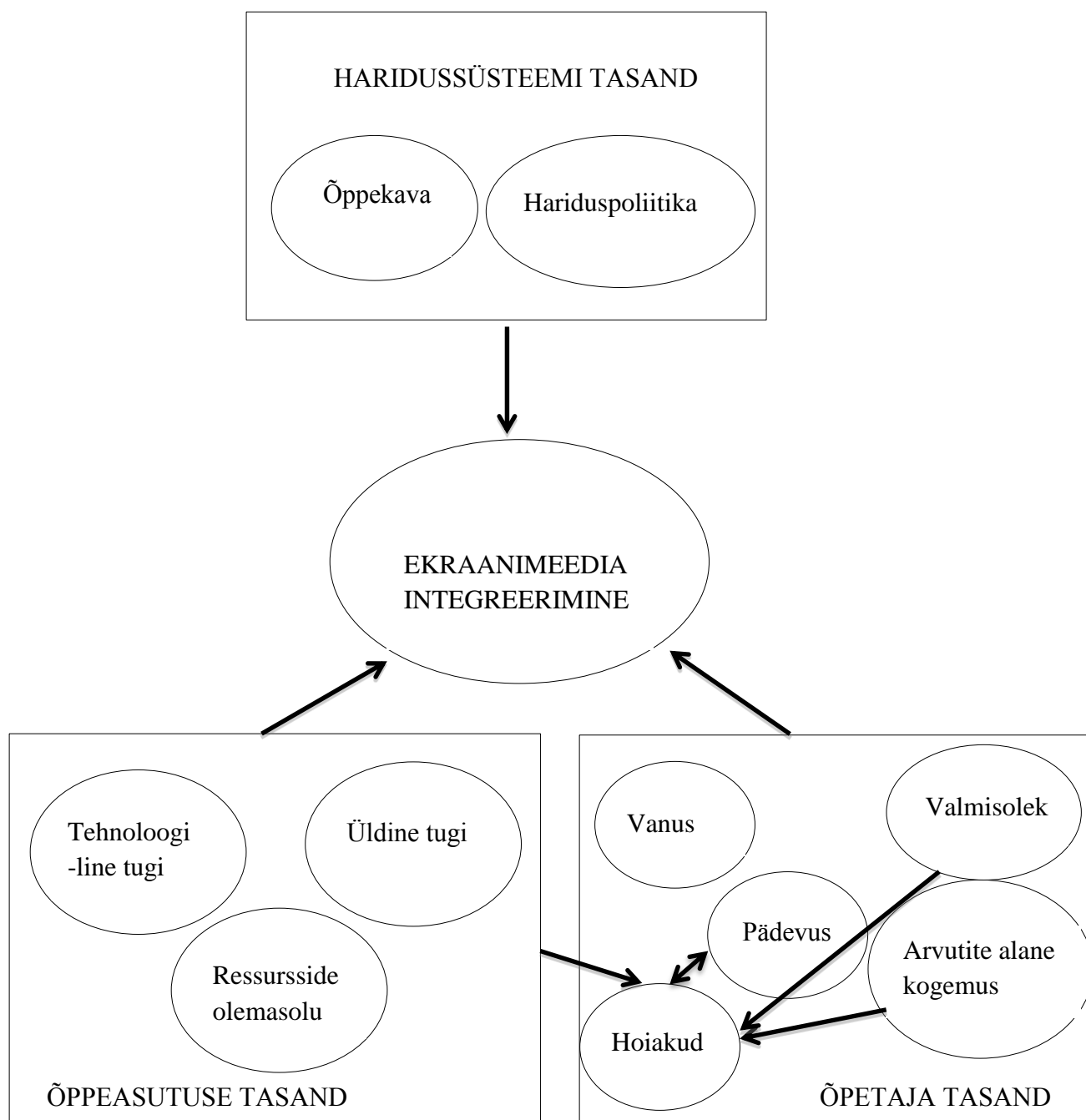
Õppeasutuse-tasandi teguritest on sageli välja toodud direktori ja juhtkonna (Karaca et al., 2013b) ja ka kolleegide (Perrota, 2013) toetus ning õppeasutuse juhtimine (Hew & Brush, 2007) kui oluline ekraanimeedia kaasamist mõjutav aspekt. Positiivsete hoiakute kujunemiseks on seetõttu oluline roll ka asutuse sisekliimal ning juhtkonna toetusel/julgustamisel (Karaca et al., 2013b). Kahtlemata ei tohi ära unustada ressursside olemasolu vajadust (Hermans et al., 2008; Hew & Brush, 2007; Petko, 2010), mida samuti

nähakse olulise (mõnede uurijate (Ertmer et al., 2012) arvates isegi kõige olulisema) mõjutajana.

Õpetajate võrdlemisel soo alusel on ühed uurijad leidnud selle samuti ekraanimeedia integreerimist mõjutavaks teguriks olevat (Hermans et al., 2008), kusjuures tuuakse välja, et naised rakendavad seesuguseid vahendeid vähem kui mehed (van Braak et al., 2004). Teised uurijad aga selliseid erinevusi meediavahendite integreerimisel ei leidnud (Shapka & Ferrari, 2003; Sang et al., 2010). Veel on välja toodud, et õpetajate ekraanimeedia integreerimist oma õpetamisse mõjutab ka nende tööstaaž õpetajana (Inan & Lowther, 2010), arvutite kasutamise kogemus (aastates) ehk arvutitealased kogemused (Hermans et al., 2008; Karaca et al., 2013), õpetajate enda meediatarbimine (Petko, 2010; Siibak & Vinter, 2010), konstruktivistlike vs traditsiooniliste õpetamismeetodite pooldamine (Hermans et al., 2008; Petko, 2010; Sang et al., 2010).

Ka õpetajakoolituse ja vastavasisulise täiendõppe olulisust rõhutatakse ekraanimeedia integreerimise mõjutajana (Teo, 2008; van Braak et al., 2004). Õpetajad, kes tundsid end paremini ettevalmistatuna, olid meelsamini nõus oma õppetöös ekraanimeediat rakendama (Inan & Lowther, 2010; Perrota, 2013). Paraku on aga uurimused on toonud välja puudujääke õpetajate väljaõppes (Marsh et al., 2005; Plowman & Stephen, 2005). Õpetajad soovivad rohkem saada teadmisi ekraanimeedia kasutamisest pedagoogikas, kuidas on tehnoloogiat võimalik õpetuses rakendada (Hermans et al., 2008; Karaca et al., 2013b). Eesti uurijad (Siibak & Vinter, 2010) on arvamusel, et õpetajakoolituse puudujääk selles vallas võib tulla ka asjaolust, et meediakasvatus ei ole “Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas” (2008).

Eelnevale teoreetilisele ülevaatele toetudes on koostatud joonis 1 näitamaks kokkuvõtvalt seost erineva ekraanimeedia integreerimist ning õpetajate hoiakuid mõjutavate tegurite vahel. Nagu eelnevast võib näha on tehnoloogia integreerimisel lisaks vahendite olemasolule jms oluline roll ka õpetajate hoiakutel, seejuures on erinevad tegurid omavahel sageli seoses ning keeruline on ühte teisest eraldada, st hoiakud on mõjutatud teadmistest ja oskustest ning vastupidi (Hermans et al., 2008). Asjaolu, et uurijad on leidnud erinevaid tegureid kui kõige olulisemat ekraanimeedia integreerimist mõjutavat aspekti (nt Ertmer, 2005; Ertmer et al., 2012; Karaca et al., 2013; Prestridge, 2012 jne), annab veelgi tunnistust, et ühtki neist ei tohiks tähelepanuta jätta ning nende tähtsust alahinnata.

Joonis 1. Ekraanimeedia integreerimist ja õpetajate hoiakuid mõjutavate tegurite vahelised seosed.

1.4. Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Eelnevale teoreetilisele ülevaatele toetudes seatakse käesoleva uurimuse eesmärgiks selgitada välja lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise suhtes ning nende hinnangud enda ekraanimeedia kasutamisele 5-6 aastaste laste õpetamisel Jõgeva ja Tartu maakonna näitel.

Uurijad (Inan & Lowther, 2010b; Karaca et al., 2013) on leidnud, et olulisim kooliõpetajate tehnoloogiaalaseid hoiakuid mõjutav tegur on õpetajate endi teadmised ja ettevalmistus vahendite klassiruumis kasutamise kohta. Samas on leitud ka vastanduvaid seisukohti, kus teadmised konkreetsest vahendist/sisust ei ole ilmtingimata garantiiks, et õpetaja usuks ekraanimeedia integreerimise vajadusse (Blackwell et al., 2013; Prestridge, 2012). Eelnevale vastuolule viidates püstitatakse käesolevale uurimusele esimene hüpotees:

1. Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvad hoiakud võimalikest positiivsetest mõjutustest on positiivses seoses vastavate vahendite alaste läbitud koolituste arvuga õpetajate endi hinnangul.

Erinevad autorid on leidnud, et õpetajate hoiakud mõjutavad suuresti ekraanimeedia kasutamist (väike)lastega tegeledes (Blackwell et al., 2013; Hew & Brush, 2007; Karaca et al., 2013b; Petko, 2010; Sang et al., 2010; Siibak & Vinter, 2010; Teo, 2008), mistõttu püstitatakse käesolevale uurimusele ka lasteaiaõpetajate vastavaid hinnanguid kontrolliv hüpotees:

2. Lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest on seotud nende hinnangutega ekraanimeedia kasutamisele otseses töös lastega.

Van Braak jt (2004) leidsid oma uurimuses, et algklasside õpetajad kasutavad arvuteid pigem oma tegevuse toetamisel (st ettevalmistamisel, hindamisel vms) kui klassisisiselt töö korraldamisel. Ka Siibak ja Vinter (2010) järeldavad lasteaiaõpetajatega läbi viidud fookusgrupp intervjuude põhjal, et lasteaiaõpetajad näevad erinevas ekraanimeedias ennekõike vajalikku täiendust, mistõttu püstitatakse uurimusele kolmas hüpotees:

3. Lasteaiaõpetajate hinnanguil kasutavad nad ekraanimeediat rohkem õppe-ja kasvatustegevuste toetamisel (st ettevalmistamisel, planeerimisel) kui otseses töös lastega.

Hiinas läbiviidud uurimus on aga leidnud, et mida rohkem kasutavad kooliõpetajad ekraanimeediat oma töö ettevalmistamiseks, seda suurema tõenäosusega on nad valmis nimetatud vahendeid ka klassisisises töös rakendada (Sang et al., 2011). Seepärast seatakse käesolevale uurimusele lasteaiaõpetajate seesugust käitumist kontrolliv hüpotees:

4. Lasteaiaõpetajate hinnangud ekraanimeedia kasutamisele õppetegevuste planeerimisel on seotud nende hinnangutega ekraanimeedia kasutamisele otseses töös lastega.

On leitud, et lasteaiaõpetajate hoiakud televiisorivaatamise mõjude kohta lapse käitumisele on negatiivsed, kuid sellele vaatamata tunnistatakse televiisorivaatamisest tulenevat võimalikku positiivset mõju koolieelikute õppimisele (Theodosiadou & Markos, 2013). Kuna aga eelpoolmainitud uurimus on läbi viidud konkreetselt vaid televiisori kohta, siis on oluline kontrollida, kas sama tendents kehtib ka ekraanimeedia osas üldisemalt. Seepärast püstitatakse viiendaks hüpoteesiks:

5. Lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjudest lapse käitumisele on madalamad kui nende hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele.

2. Uurimus

2.1. Metoodika

Kuna töö autor soovis lisaks lasteaiaõpetajate hoiakute tundmaõppimisele ja kirjeldamisele uurida ka õpetajate hoiakute seoseid ekraanimeedia kasutamisega, siis muutujate omavaheliste seoste ja seoste tugevuse uurimiseks soovitatakse kasutada korrelatiivset uurimistrateegiat (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Käesoleva töö puhul ongi seetõttu tegemist kvantitatiivse korrelatiivse uurimisega.

2.1.1. Valim. Uurimuse valimi moodustasid Jõgeva ja Tartu maakonna lasteaedade 5-6 aastaste laste õpetajad, kellel paluti täita uurimuse otstarbeks koostatud ja piloteeritud ankeet. Valim hõlmas kõiki nimetatud maakondade lasteaedades töötavaid 5-6 aastaste laste õpetajaid, kellega kontakteeruti uurimuses osalemise eesmärgil lasteaedade direktorite kaudu. Nimetatud maakondades tegutsevate lasteaedade nimekiri võeti www.ehis.ee andmebaasist (02.11.2014 seisuga) ja kiri saadeti kõikidele Jõgeva ja Tartu maakondade lasteaedadele (Jõgeva maakonnas kokku 13 ja Tartu maakonnas kokku 65).

Uurimuses otsustas lõpuks osaleda nimetatud valimist $N=100$ lasteaiaõpetajat. Vastajate demograafiline iseloomustus on esitatud tabelis 1 (kuna vastajaid oli täpselt 100, siis ei tooda siin ega edaspidi tabelites eraldi välja protsentjaotust). Uurimuses osalenud õpetajatest 3% olid keskharidusega, 14% keskeri haridusega ning 83% kõrgharidusega. Kuna

uurimusest ei võtnud osa ükski meesõpetaja, siis uuritavate soopõhine iseloomustamine ei osutunud vajalikuks.

Tabel 1. Vastajate demograafiline iseloomustus ($N=100$)

	<i>Vanus (aastates)</i>	<i>Tööstaaz (aastates)</i>
Miinum	21	1
Maksimum	67	49
Keskmine (SH)	41,5 (11,2)	16,8 (12,5)
Vastamata	1	0
<i>Lasteaia asukoht</i>	<i>Sagedus</i>	
Maalasteaed	41	
Linnalasteaed	58	
Vastamata	1	
<i>Rühm</i>	<i>Sagedus</i>	
Liitrühm	32	
Aiarühm	58	
Sobitusrühm	4	
Vastamata	6	

Märkus. SH - Standardhälve

Kõige enam (71%) õpetasid uurimuses osalenutest 5-6-aastaseid lapsi käesoleval õppeaastal. Eelmisel õppeaastal õpetas nimetatud vanuses lapsi 10% ning kaks või enam õppeaastat tagasi 17% osalenud õpetajatest. Seejuures jättis antud küsimusele vastamata kaks õpetajat. Tabelis 2 on lisaks välja toodud ka 5-6 aastaste laste arvuline jagunemine uuritavate õpetajate lasteaiarühmades.

Tabel 2. 5-6 aastaste laste arvuline jagunemine uuritavate õpetajate rühmades (sageduss), $N=100$

<i>5-6 aastaste laste arv rühmas</i>	<i>Sagedus</i>
Vähem kui viis 5-6 a last rühmas	17
Viis kuni üheksa 5-6 a last rühmas	26
Kümme ja enam 5-6 a last rühmas	52
Vastamata	5

2.1.2. Mõõtevahend. Õpetajate hoiakute ja hinnangute teadasaamiseks pandi antud töö autori poolt kokku ankeet. Instrumendi koostamiseks tutvuti juba sarnasel teemal läbiviidud

uurimuste ning nende ankeetidega, võttes aluseks Lowther jt (2008), Theodosiadou ja Markos'e (2013) ning van Braak jt (2004) poolt läbiviidud uurimuste instrumendid. Nendest ankeetidest valiti uurimuse eesmärgi täitmiseks sobivaimad plokid ning vajadusel kohandati neid konkreetse uurimuse otstarbeks. Theodosiadou ja Markos'e (2013) uurimus keskendus vaid hoiakutele televiisorivaatamise suhtes, mistõttu kohandati nimetatud ankeedist saadud teemakohased väideteplokid ekraanimeediale üldisemalt (antud töö autori poolt koostatud ankeedis vastavalt I ploki küsimused 1-22). Ka van Braak jt (2004) vaid arvutite kasutamisele hariduses keskenduv instrument kohandati ekraanimeediale üldisemalt (antud töö autori poolt koostatud ankeedis I ploki küsimused 27-31; 36-38; II ploki küsimused 4-7). Lowther jt (2008) uurimuse puhul uuriti kooliõpetajate tehnoloogia integreerimist klassitöösse, mistõttu tuli nimetatud instrumendis lisaks ekraanimeedia alaste üldistuste tegemisele ka hoiakuid puudutavad küsimused lasteaia õpetajate töö eripära arvestades kohandada (antud töö autori poolt koostatud ankeedi I ploki küsimused 32-35; II ploki küsimused 1-3; 8-10). Kuna käesoleva uurimuse eesmärgiks oli õpetajate hoiakute ja hinnangute väljaselgitamine, siis lähtuti Cohen jt (2007) poolt esitatud soovitusel kasutada ankeeti, kui suuremat valimit haaravat ning struktureeritud andmete saamiseks ühte sobivaimat meetodit.

Läbiti kõik vajalikud etapid instrumendi koostamiseks/kohandamiseks teise kultuuri- ja/või keelekonteksti (Beaton, Bombardier, Guillemin, & Ferraz, 2000): eelpoolnimetatud uurimuste instrumentide eesti keelde tõlkimine uurija poolt; sobivate plokkide valimine ning nende analüüs uurija poolt; tagasitõlge inglise keelde erapooletu isiku poolt; esialgse materjali ning tagasitõlke võrdlemine eksperdi poolt; väidete kohandamine antud uurimuse ning eesti konteksti tarbeks; piloteerimine.

Pilootuurimuse tulemusel saadud tagasiside põhjal asendati ankeedi esimeses ploki väide: *Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada parema kirjutamisoskuse* kahe järgneva väitega: *Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada paremad grammatilised oskused* ning *Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada parema käekirja*. Samuti lisati taustaandmete ploki lasteaiarühma iseloomustavate valikute hulka lisaks liit- ning aiarühma valikule ka sobitusrühma mõiste.

Lõplik ankeet (Lisa 1) koosnes kuuest plokist: esimeses paluti õpetajatel esitada oma ekraanimeedia kasutamise ja mõjutustega lastele seotud hoiakud 5-pallisel Likert-tüüpi skaalal (38 väidet); teises ja kolmandas ploki paluti õpetajatel hinnata enda ekraanimeedia kasutamise sagedusi nii töö ettevalmistamisel kui otseses töös lastega (hinnang tuli anda viie

vahendi kasutamise sagedusele – nutitelefon, televiisor, süle/lauaarvuti, tahvelarvuti, puutetundlik tahvel); neljandas plokis paluti väljendada jällegi 5-pallisel Likert-tüüpi skaalal oma hoiakuid seoses ekraanimeedia kasutamisega oma erialases töös (10 väidet); viiendas plokis said õpetajad välja tuua, millisele ekraanimeediale on nendel ligipääs (lasteaias ja kodus) ning viimases, kuuendas plokis uuriti õpetajate taustaandmeid. Teise ja kolmanda ploki küsimused olid moodustatud selliselt, et õpetajad saaksid hinnata oma ekraanimeedia kasutamist töö ettevalmistamisel (toetav kasutamine – II plokk) ning otseses töös lastega (III plokk).

Instrumendi reliaabluse väljaselgitamiseks leiti Cronbachi alfa järgmiste plokkide kohta: II ja III ploki kohta kokku (vastavalt õpetajate ekraanimeedia kasutamise sagedus töö ettevalmistamisel ja otseses töös lastega), milles $\alpha=0,74$. I ploki (õpetajate ekraanimeedia kasutamise ja mõjutustega lastele seotud hoiakud) ja IV ploki (hoiakud seoses ekraanimeedia kasutamisega oma praktikas) kõikide väidetega viidi läbi faktoranalüüs, milles leiti ka tekkinud faktorite reliaablused. Need on esitatud käesoleva töö tulemuste osas. Valiidsuse saavutamiseks hindas ankeeti juhendaja ja viidi läbi 5-6 aastaste laste õpetajate seas pilootuurimus, mille tulemusena tehti mõningaid muudatusi väidete sõnastuses.

2.1.3. Protseduur. 2014.aasta oktoobris viidi esialgse ankeediga läbi pilootuurimus 5-6 aastaste laste õpetajatega, milles osales 30 õpetajat ning misjärel tehti vajalikud muudatused uurimuse instrumendis. Põhiuurimuse läbiviimist Jõgeva ja Tartu maakonna lasteaedade õpetajatega alustati 2. novembril 2014 ning see kestis 6. jaanuarini 2015. Periood kujunes pikaks, kuna esimese palve peale ei vastanud piisaval hulgal õpetajad. Seetõttu tuli saata kahel korral meeldetuletuskirjad, misjärel kujunes valimi suuruseks 100 õpetajat.

Uurimusse valitud õpetajatega ühenduse saamiseks kontakteerus uurija kõikide Jõgeva ja Tartu maakonna lasteaedade direktoritega, et selgitada välja iga konkreetse lasteaia õpetajate jaoks parim variant - kas elektroonselt või paberkandjal - ankeedi täitmiseks. Paberkandjal ankeedid saadeti/toimetati lasteaedadesse ning varustati need individuaalsete ümbrikega, et tagada iga vastaja konfidentsiaalsus. Pärast ankeetide täitmist, saatis lasteaia direktor täidetud ja ümbrikutesse suletud ankeedid uurija poolt kaasa antud vahenditega (suurem ümbrik, mark) tagasi või käis uurija isiklikult lasteaias ankeete tagasi toomas. Elektroonilise ankeedi täitmisel säilis ankeedi täitjal anonüümsus igal juhul, kuna ükski vastamisele kuuluv küsimus, ei uurinud vastaja nime. Kuna anonüümsus ja konfidentsiaalsus

on uurimiseetikas olulised (Cohen, Manion & Morrison, 2007), siis peeti neid aspekte ka uurimuse läbiviimisel silmas.

Andmetöötlemiseks kasutati *Microsoft Excel* ja *IBM SPSS Statistics 22* programme. Esmalt viidi läbi faktoranalüüs, misjärel analüüsiti andmeid kirjeldava statistika abil (leiti keskmised, miinimum ja maksimum, standardhälve, protsendid). Faktormudeli väljaselgitamiseks tehti faktoranalüüs, kasutades peakomponentide meetodit (*Principal Components* meetodit) ning seejuures *Promax* pööramise meetodit. Moodustunud faktorite reliaabluse väljaselgitamiseks leiti vastavalt iga faktori Cronbachi α (esitatud tulemuste peatükis). Faktoranalüüsi põhjal leiti iga vastaja korral koondkeskmised kui aritmeetilised keskmised faktoritesse kuulunud tunnustest. Negatiivsete faktorlaadungitega tunnused pöörati enne koondkeskmiste leidmist ümber. Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia nii planeerimisel kui otseses töös lastega kasutamise kirjeldamiseks moodustati vastavalt koondtunnused kui aritmeetilised keskmised eraldi II ja III ploki küsimustest.

Esimese, teise ja neljanda (seose)hüpooteesi kontrollimiseks kasutati Pearsoni lineaarkorrelatsiooni, lisaks kasutati Pearsoni lineaarkorrelatsiooni ka hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest seoste leidmiseks õpetajatel lasteaedades olemasolevate vahenditega. Kolmanda ja viienda (võrdlus)hüpooteesi puhul kontrolliti hüpooteese paarisvalimite t-testiga (*Paired Samples t-test*). Tulemuste interpreteerimisel võeti aluseks eelnevalt mainitud faktorite koondkeskmised, arvestusega, et 3,0-st kõrgem koondkeskmise on keskmisest kõrgem tulemus.

2.2. Tulemused

2.2.1 *Õpetajate ekraanimeedia kasutamisega seotud hoiakute faktormudel.* Faktoranalüüsi võeti kõik ankeedi I ploki (õpetajate ekraanimeedia kasutamise ja mõjutustega lastele seotud hoiakud) ja IV ploki (hoiakud seoses ekraanimeedia kasutamisega oma praktikas) väited, mida oli kokku 48. Analüüsist eemaldati väited, mille kommunaliteet oli väiksem kui 0,3 (kaks väidet ankeedi I plokist : *Ekraanimeedia vahendite kasutamine parandab laste üleüldist teadmiste taset; Ma tunnen, et ei hakka kunagi oskama ekraanimeedia vahendeid kasutada.*); lisaks jäid kõrvale ka need alg tunnused, mille faktorlaadungid olid väiksemad kui 0,45. Lõplikku faktoranalüüsi jäi seega 30 väidet, millest moodustus faktormudel, kus eristus seitse faktorit. Tunnuste omavahelist seost näitava *KMO and Bartlett's test of sphericity* suurus oli 0,70 ($p < 0,01$). Terve faktormudeli kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 73,1% (vt lisa 2).

Esimene faktor nimetati „Õpetajate hinnangud enda ekraanimeediapädevusele“ ning sellesse kuulus viis väidet ankeedi I plokist (tabel 3). Faktori reliaablus $\alpha=0,67$ ning kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 29,3%.

Tabel 3. *Õpetajate hinnangud enda ekraanimeediapädevusele*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
36.	0,888	Ekraanimeedia vahendid ei hirmuta mind.
35.	0,859	Minu ekraanimeedia vahendite alased oskused on piisavad, et läbi viia tegevusi, kus lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid.
33.	0,843	Ma olen võimeline lõimima ekraanimeedia vahendite kasutamist koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga.
34.	0,748	Ma olen saanud piisavalt väljaõpet, et lõimida ekraanimeedia vahendid oma õppetegevustesse.
29.	-0,542	Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada parema käekirja.

Teine faktor nimetati „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele“ ning sellesse kuulus kaheksa väidet ankeedi I plokist (tabel 4). Faktori reliaablus $\alpha =0,71$, kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 15,1%.

Tabel 4. *Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
24.	0,795	Ekraanimeedia vahendite kasutamise tõttu võib lastel tekkida segadus reaalse- ning virtuaalmaailma eristamisel.
21.	0,779	Ekraanimeedia vahendite kasutamine tekitab lastes meelte ülestimuleerimist.
17.	0,744	Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald julgustab lapsi vägivalda kasutama kui lubatud vahendit probleemide lahendamiseks.
20.	0,720	Ekraanimeedia vahendite kasutamine muudab lapse passiivseks.
25.	0,676	Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib laste teisi tegevusi (nt sõpradega õues mängimine, lugemine) tagaplaanile lükata.
23.	0,632	Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib tulevikus tekitada sõltuvust.
22.	0,621	Lapsed võtavad omaks ekraanimeedia sisust nähtud käitumisstandardeid (nt pidudel on alkoholi joomine, pärast edukat tehingut äris, käiakse baarides tähistamas vms).
18.	-0,604	Ekraanimeedia vahendeid kasutavale lapsele ei oma vägivaldne sisu positiivset ega negatiivset mõju.

Kolmas faktor nimetati „*Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral*“ ning sellesse kuulus kuus väidet ankeedi IV plokist (tabel 5). Faktori reliaablus $\alpha=0,90$ ja kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 7,4%.

Tabel 5. *Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
5.	0,843	Tegevustes kasutatavad ekraanimeedia vahendid suurendavad laste motivatsiooni.
6.	0,729	Ekraanimeedia vahendid aitavad minul laste õpetamist paremini diferentseerida.
4.	0,680	Õppetegevuste tõhusus on tõusnud tänu ekraanimeedia vahendite kasutamisele.
2.	0,615	Ekraanimeedia vahendite kasutamine on rühmategevusi muutnud positiivsel moel.
3.	0,580	Minu tegevused on interaktiivsemad kui tegevustesse on lõimitud ekraanimeedia vahendid.
8.	0,483	Ekraanimeedia vahendite lõimimine on mõjutanud positiivselt laste õppimist ning saavutusi.

Neljas faktor nimetati „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*“ ning sellesse kuulus neli väidet ankeedi I plokist (tabel 6). Faktori reliaablus $\alpha=0,73$ ja kirjeldusvõime oli 6,6% kogu variatsioonist.

Tabel 6. *Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
11.	0,793	Ekraanimeedia vahendite kasutamine annab lastele maailma kohta informatsiooni laiemalt kui lasteaias või kodus on võimalik saada.
32.	0,752	Ma tean, kuidas ekraanimeedia vahendeid sisukalt tegevustesse lõimida.
6.	0,710	Ekraanimeedia vahendite kasutamine rikastab laste igapäevaseid tegevusi lasteaias.
9.	0,658	Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab laste puhul kaasa emakeele õppimisele.

Viies faktor nimetati „*Hoiakud laste ekraanimeedia kasutamise kohta*“ ning sellesse kuulus kolm väidet ankeedi I ja IV plokist (tabel 7). Faktori reliaablus $\alpha=0,55$ ning kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 5,5%.

Tabel 7. Hoiakud laste ekraanimeedia kasutamise kohta

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
9. (IV plokk)	0,821	Enamik minu rühma lastest kasutab oskuslikult ekraanimeedia vahendeid eale sobival tasemel.
1.(I plokk)	0,78	Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid kodus söögi ajal.
7. (IV plokk)	0,626	Ekraanimeedia vahendite kasutamine lasteaias on tõstnud laste omavahelise suhtlemise ja koostöö taset.

Kuues faktor nimetati „*Õpetajate ja laste ekraanimeedia kasutamise mõju teadvustamine*“ ning sellesse kuulus kaks väidet ankeedi I plokist (tabel 8). Faktori reliaablus $\alpha=0,47$ ning kirjeldusvõime on 4,9% kogu variatsioonist.

Tabel 8. *Õpetajate ja laste ekraanimeedia kasutamise mõju teadvustamine*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
16.	0,830	Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald võimaldab lastel aru saada, et käituvad sarnaselt vägivaldsele kangelasele.
7.	0,781	Ekraanimeedia vahendite kasutamine ei saa parandada õpetamise kvaliteeti.

Viimane, seitsmes faktor nimetati „*Hoiakud ekraanimeedia alaste teadmiste lõimimise suhtes*“ ning sellesse kuulus kaks väidet ankeedi I plokist (tabel 9). Faktori reliaablus $\alpha=0,72$ ning kirjeldusvõime kogu variatsioonist oli 4,3%.

Tabel 9. *Hoiakud ekraanimeedia alaste teadmiste lõimimise suhtes*

Väite nr	Faktorlaadungi väärtus	Väide
30.	0,889	Ekraanimeedia vahendite alased teadmised ja praktiline kogemus peaksid olema enam koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekavasse lõimitud.
31.	0,510	Ekraanimeedia vahendite kasutamisest saavad kasu õppimisraskustega lapsed.

2.2.2. *Faktormudeli kirjeldamine ja võrdlemine.* Tabelis 10 esitatakse faktoranalüüsis selgunud faktorite kirjeldav statistika – faktortunnuste (edaspidi faktor) koondkeskmised, miinimumid ja maksimumid, standardhälbed.

Tabel 10. *Faktorite kirjeldav statistika*

Faktorid	Min	Max	Keskmine	Standardhälve
Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele	1,1	5,0	3,71	0,72
Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest	1,3	5,0	3,42	0,77
Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral	1,0	5,0	3,39	0,85
Õpetajate hinnangud enda ekraanimeediapädevusele	1,3	5,0	3,27	0,96
Hoiakud laste ekraanimeedia kasutamise kohta.	1,0	5,0	3,01	0,87
Hoiakud ekraanimeedia alaste teadmiste lõimimise suhtes	1,0	5,0	2,80	1,13
Õpetajate ja laste ekraanimeedia kasutamise mõju teadvustamine	1,0	5,0	2,66	0,92

Kõrgeima keskmise hinnangu sai faktor „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele*“ (võrdluses teisel kohal oleva faktoriga $t=2,66$; $p<0,01$). Kuna teisel ja kolmandal kohal olevate faktorite vahel statistiliselt olulist erinevust ei olnud ($t=0,60$; $p>0,05$); siis jäid faktorid „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*“ ning „*Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral*“ vastavalt teist ja kolmandat kohta jagama. Kolm viimast faktorit jäid vastavalt viiendat kuni seitsmendat kohta jagama, kuna madalaima keskmise hinnangu saanud faktor „*Õpetajate ja laste ekraanimeedia kasutamise mõju teadvustamine*“ võrdluses eelviimase „*Hoiakud ekraanimeedia alaste teadmiste lõimimise suhtes*“ faktoriga ($t= - 0,96$; $p>0,05$) ning eelviimane faktor võrdluses viienda „*Hoiakud laste ekraanimeedia kasutamise kohta*“ faktoriga ($t=1,69$; $p>0,05$) näitasid, et nende faktorite keskmised pole statistiliselt oluliselt erinevad.

2.2.3. *Õpetajate ekraanimeedia kasutamise hinnangute kirjeldamine ja võrdlemine.*

Uurimuses osalenud õpetajate ekraanimeedia kasutamise kirjeldamiseks moodustati koondtunnused vastavalt erinevate vahendite kasutamisel ettevalmistamiseks ning otseses töös lastega. Tabelis 11 tuuakse välja nimetatud vahendite kasutamise kirjeldav statistika

Tabel 11. Õpetajate ekraanimeedia kasutamise hinnangute kirjeldav statistika

Koondtunnus	Min	Max	Keskmine	Standardhälve
Ekraanimeedia kasutamine planeerimiseks	1,0	4,0	2,14	0,06
Ekraanimeedia kasutamine otseses töös lastega	1,0	3,8	1,86	0,06

Kõrgema keskmise hinnangu sai koondtunnus „*Ekraanimeedia kasutamine planeerimiseks*“ võrreldes koondtunnusega „*Ekraanimeedia kasutamine otseses töös lastega*“ ($t=6,07$; $p<0,01$), mis tähendab, et tunnuste vahel on statistiliselt oluline erinevus.

2.2.4. Õpetajate hoiakute ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest seosed läbitud ekraanimeedia alaste koolitustega, õpetajate hinnangutega nimetatud vahendite kasutamisele otseses töös lastega ning lasteaedades olemasolevate vahenditega. Kõige enam on uurimuses osalenud õpetajad läbinud laua/sülearvutite alaseid koolitusi (61% vastanutest on osalenud vähemalt ühel laua/sülearvuti alasel koolitusel) ning kõige vähem tahvelarvutite alaseid koolitusi (13% vastanutest on osalenud vähemalt ühel tahvelarvuti alasel koolitusel). Ekraanimeedia alaste koolituste läbimise sagedust (protsentides) väljendab tabel 12.

Tabel 12. Õpetajate poolt läbitud koolituste sagedused (%), $N=100$.

	Mitte ühtegi korda	1-2 korda	3-4 korda	5 ja enam korda	Vastamata
Tahvelarvuti	74	12	0	1	13
Puutetundlik tahvel	69	19	1	0	11
Laua/sülearvuti	35	38	18	5	4

Tabelis 13 on välja toodud faktori „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*“ seosed erinevate läbitud ekraanimeedia alaste koolituste arvuga. Tabelist võib näha, et ühegi vahendi koolituste arvu ja positiivsete hoiakute vahel ei ole statistiliselt olulist seost.

Tabel 13. Faktori „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“ seosed läbitud koolituste arvuga.

Ekraanimeedia koolitused	Faktor „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“	
	Pearsoni korrelatsioonikoefitsient	p
Tahvelarvuti alased koolitused	0,06	0,605
Puuetundliku tahvli alased koolitused	0,04	0,725
Laua/sülearvuti alased koolitused	0,09	0,383

Uurimuses osalenud õpetajatel on erinevast ekraanimeediast kodus kõige enam televiisoreid ning lasteaias kõige enam laua/sülearvuteid. Kõige vähem on uurimuses osalenud õpetajatel kodudes puuetundlik tahvel ning lasteaedades nutitelefonid ja tahvelarvutid. Tabelis 14 on välja toodud, kui paljudel uurimuses osalenud õpetajatel on nii kodus kui lasteaias erinevad vahendid olemas. Kaks vastajat olid jätnud nimetatud tabeli ankeedis täitmata.

Tabel 14. Ligipääs ekraanimeediale nii kodus kui lasteaias (sagedus), N=100

Vahend	Kodus	Lasteaias
Nutitelefoni	67	12
Televiisor	96	44
Tahvelarvuti	41	15
Laua/sülearvuti	94	92
Puuetundlik tahvel	11	26

Tabelis 15 on välja toodud faktori „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“ seosed erineva ekraanimeediaga, mida nad lasteaedades kasutada saavad. Sealt nähtub, et ühegi vahendi olemasolu ja positiivsete hoiakute vahel ei ole statistiliselt olulist seost.

Uurimuses selgus, et faktor „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“ on nõrgalt seotud koondtunnusega „Ekraanimeedia kasutamine otseses töös lastega“ ning nimetatud tunnuste vahel on statistiliselt oluline seos (Pearsoni lineaarkorrelatsiooni koefitsient 0,38; $p < 0,01$).

Tabel 15. Faktori „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“ seosed ekraanimeedia olemasoluga lasteaedades.

Ekraanimeedia lasteaias	Faktor „Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest“	
	Pearsoni korrelatsioonikoefitsient	P
Televiisor	-0,02	0,877
Laua/sülearvuti	-0,07	0,478
Tahvelarvuti	0,06	0,550
Puutetundlik tahvel	-0,14	0,182
Nutitelefon	-0,02	0,885

2.2.5. *Õpetajate ekraanimeedia kasutamise hinnangute omavahelised seosed.* Vastajad pidid väljendama kui sageli nad kasutavad erinevat ekraanimeediat nii 5-6 aastastele lastele tegevuste ettevalmistamisel kui ka otseses töös nendega. Kõige enam kasutasid uurimuses osalenud õpetajad laua/sülearvutit ja seda nii otseses töös lastega (vähemalt korra kuus või sagedamini 71%) kui ka tegevuste ettevalmistamisel/planeerimisel (vähemalt korra kuus või sagedamini 89%). Uuritavatest kõige vähem kasutasid aga otseses töös lastega nutitelefoni (harvem kui kord kuus või mitte kunagi 88%) ning tegevuste planeerimisel puutetundlikku tahvlit (harvem kui kord kuus või mitte kunagi 86%). Tabel 16 toob välja täpsemalt õpetajate ekraanimeedia kasutamise sagedused nii tegevuste ettevalmistamisel kui otseses töös lastega.

Tabel 16. *Õpetajate ekraanimeedia kasutamise sagedused (protsentides), N=100*

Vahend	Mitte kunagi	Harvem kui kord kuus	Vähemalt kord kuus	Vähemalt kord nädalas	Iga päev	Vastamata
<i>Nutitelefon</i>						
Planeerimisel	66	11	8	12	2	1
Otseses töös	79	9	3	3	4	2
<i>Televiisor</i>						
Planeerimisel	45	32	14	8	1	0
Otseses töös	50	27	17	5	0	1
<i>Tahvelarvuti</i>						
Planeerimisel	70	7	7	14	2	0
Otseses töös	70	14	6	8	0	2
<i>Laua/sülearvuti</i>						
Planeerimisel	3	8	16	33	40	0
Otseses töös	8	20	39	22	10	1
<i>Puutetundlik tahvel</i>						
Planeerimisel	76	10	5	5	1	3
Otseses töös	69	10	11	5	1	4

Ekraanimeedia planeerimiseks kasutamise ning otseses töös lastega kasutamise hinnangute vaheliste seoste leidmiseks rakendati eelnevalt leitud koondtunnuseid. Nimetatud tunnuste vahel on statistiliselt oluline seos (Pearsoni lineaarkorrelatsiooni koefitsient 0,71; $p < 0,01$).

2.3. Arutelu

Esimene püstitatud hüpotees „Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia kasutamisega seonduvad hoiakud võimalikest positiivsetest mõjutustest on positiivses seoses vastavate vahendite alaste läbitud koolituste arvuga õpetajate enda hinnangul“ ei leidnud kinnitust ühegi küsitletud vahendi (interaktiivne tahvel, tahvelarvuti, laua/sülearvuti) puhul. Saadud tulemused on kooskõlas varasemate uurijate (Blackwell et al., 2013; Prestridge, 2012) leitunga, milles teadmised konkreetsest vahendist/sisust ei ole ilmtingimata garantiiks, et õpetaja usuks ekraanimeedia integreerimise vajadusse. Lasteaiaõpetajate positiivsete hoiakute ja koolituste arvu vahelise seose tulemustes on lisaks eelnevalt väljatoodud kooskõlale ilmenud ka vastuolu varasemate uurimustega. Nimelt on eelnevalt leitud, et õpetajate enda teadmised ja ettevalmistus ekraanimeedia kohta on oluliselt hoiakutega seotud (Inan & Lowther, 2010; Karaca et al., 2013).

Seega võib käesoleva uurimuse tulemustele viidates järeldada, et erinevate ekraanimeedia alaste koolituste läbimine (ning seeläbi eeldatavalt saadud teadmised) ei ole seotud lasteaiaõpetajate võimalike positiivsete hoiakutega. Kuna hoiakud ei ole veenmise läbi kergelt mõjutatavad (Pajares, 1992), siis võib hoiakute ja uskumuste püsivus olla ka põhjuseks, miks koolitustel käimine ei olnud seotud õpetajate positiivseid hoiakuid sisaldava faktoriga. Lisaks on võimalik, et õpetajate negatiivsed hoiakud on mõnel juhul seotud ka koolitustel osalemise ajenditega, st kas osaletakse erinevatel koolitustel enda intitsiatiivil või tööandja soovil/sunnil. Kuna aga antud uurimuse instrumendis polnud seesugust infot uurivaid küsimusi, siis pole käesolevate tulemuste põhjal võimalik vastavaid järeldusi teha. Siit aga tõstatub problemaatika edasisteks uurimusteks.

Teisalt võivad seesugused tulemused olla seotud ka võrdlemisi väheste ressursidega, mida õpetajatel lasteaedades on võimalik kasutada - peaaegu kõigil uurimuses osalenud õpetajatel on lasteaias olemas küll laua- või sülearvutid, kuid vähem kui pooltel on ligipääs televiisorile, neljandik õpetajatest saab kasutada interaktiivset tahvlit ning tahvelarvutid ja

nutitelefonid on u 10% lasteaedades. Lisaks õpetaja isikliku-tasandi teguritele (nt teadmised) võivad pedagoogilisi hoiakuid seega mõjutada ka kooli-tasandi tegurid sh ligipääs erinevatele vahenditele (Inan & Lowther, 2010). Ehkki vastuoluliselt ei ilmnenud käesolevas töös statistiliselt olulist seost õpetajate ekraanimeedia kasutamise võimalike positiivsete mõjutuste hoiakute ja õpetajatel lasteaedades kasutada olevate vahendite vahel.

Teine hüpotees „Lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest on seotud nende hinnangutega ekraanimeedia kasutamisele otseses töös lastega“ leidis kinnitust. Käesolevas töös ilmnenud statistiliselt oluline, kuid nõrk positiivne seos on seetõttu kooskõlas varasemate uurimustega, kus õpetajate hoiakud on osutunud ekraanimeedia kasutamist mõjutavaks teguriks lastega tegeledes (Blackwell et al., 2013; Hew & Brush, 2007; Karaca et al., 2013b; Petko, 2010; Sang et al., 2010; Siibak & Vinter, 2010; Teo, 2008). Mõned varasemad uurimused on leidnud, et õpetajate hoiakud võivad olla isegi kõige olulisemaks vahendite integreerimise mõjutajaks (Ertmer, 2005; Inan & Lowther, 2010b; van Braak et al., 2004).

Kolmas hüpotees „Lasteaiaõpetajate hinnanguil kasutavad nad ekraanimeediat rohkem õppe-ja kasvatustegevuste toetamisel (st ettevalmistamisel, planeerimisel) kui otseses töös lastega“ leidis kinnitust. Selline tulemus on kooskõlas varasemate kooli- ja lasteaiaõpetajatega läbiviidud uurimustega (Karaca et al., 2013b; van Braak et al., 2004; Yurt & Cevher-Kalburan, 2011), millest lähtuvalt kasutavad õpetajad endi hinnangul erinevat ekraanimeediat peamiselt planeerimiseks ja tundide/tegevuste ettevalmistamiseks. Kui varasemalt on selgunud, et õpetajad näevad nii enda (Prestridge, 2012) kui laste arvutialaste oskuste tõstmise vajadust, mistõttu arvuteid vastavate pädevuste kujundamiseks endi hinnanguil tundidesse ka lõimitakse (van Braak et al., 2004), siis antud uurimuses on üle keskmise kõrgema tulemuse saanud ka faktor, mis õpetajate endi pädevuste alaseid hoiakuid kajastab. Seega omistavad õpetajad endale piisavaid oskuseid, et ekraanimeediat õppetegevustesse ja riiklikku õppekavasse lõimida.

Vastuolu käesoleva ja varasema uurimuse vahel on aga erinevate vahendite õppetöösse integreerimise sagedustes. Nimelt on varasemalt leitud, et ehkki lasteaiaõpetajatel on olemas terve rida erinevat ekraanimeediat, alustades televiisoritest ning lõpetades interaktiivsete tahvlitega, kasutab vaid kolmandik õpetajaid olemasolevaid vahendeid igapäevases töös lastega (Wartella et al., 2010). Ka käesolevas töös on eelnevaga sarnaselt selgunud, et õpetajatel on lasteaias erinevat ekraanimeediat (laua/sülearvutid 92%, televiisoreid 44%,

interaktiivne tahvel 26%, tahvelarvuti 15% ja nutitelefoni 12%), kuid sellegipoolest kasutavad uurimuses osalejad endi hinnangul igapäevases otseses töös lastega arvuteid vaid 10%, teisi küsitletud vahendeid aga märkimisväärselt vähem (nutitelefoni 4%, interaktiivset tahvlit 1%, televiisorit ja tahvelarvutit 0%). Siinkohal kerkib aga küsimus, miks õpetajad ennast võrdlemisi oskulikuks pidades, on siiski otsustanud ekraanimeediat otseses töös lastega suhteliselt vähesel määral kasutada. Üheks võimalikuks põhjuseks võib olla erinevate vahendite asukoht lasteaias, see tähendab, et kui ekraanimeedia pole igal õpetajal rühmaruumis kasutatav, siis on ka vahendite integreerimine õppetegevustesse keerulisem ning aeganõudvam.

Mõne vahendi (nt interaktiivne tahvel või tahvelarvuti) vähese integreerimise põhjusena võib näha asjaolu, et kõikidel õpetajatel polegi lasteaias ligipääsu nende vahenditele, mistõttu võib olla oluliseks mõjutajaks ressursside olemasolu (Ertmer et al., 2012; Hermans et al., 2008; Hew & Brush, 2007; Petko, 2010). Küll aga on lõhe olemasolevate vahendite ning nende otseses töös lastega rakendamise näitajate vahel siiski võrdlemisi suur, mis tõstatab küsimuse, miks vaatamata olemasolevatele vahenditele, neid töös lastega rohkem ei rakendata. Lisaks eelpool väljatoodud ekraanimeedia lasteaias paiknemise aspektile, kus õpetajatel võivad vahendid küll lasteaias olemas olla, kuid mitte kergesti ligipääsetavalt rühmaruumis, võib oletada, et seesuguste tulemuste puhul mängib rolli ka õpetatavate laste vanus ning seeläbi ka käesolevas töös kõige olulisemana ilmnenu faktor „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjutustest*“ või ka asjaolu, et meediapädevus ning seeläbi erineva ekraanimeedia kasutamine pole „Koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekavasse“ integreeritud (Koolieelse lasteasutuse..., 2008).

Neljas hüpotees „Lasteaiaõpetajate ekraanimeedia planeerimiseks kasutamise hinnangute ja otseses töös lastega kasutamise hinnangute vahel on positiivne seos“ leidis kinnitust. Seepärast saab käesoleva töö tulemustele toetudes väita, et mida rohkem kasutavad uurimuses osalenud lasteaiasõpetajad erinevat ekraanimeediat oma töö planeerimiseks ja ettevalmistamiseks, seda suurema tõenäosusega on nad valmis endi hinnangul vastavaid vahendeid ka otseses töös lastega rakendama. Sarnaselt varasemale uurimusele (Tezci, 2010), mille kohaselt sagedasem ekraanimeedia integreerimine võib aidata õpetajate arvates kaasa õpitulemuste paranemisele, tundide õpilasekesksemaks muutmisele ning interaktiivsema õpikeskkonna loomisele, on ka käesolevas töös ilmnenu ning nimetatud aspekte sisaldav faktor „*Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral*“ üks kolmest kõrgemaid tulemusi saanud faktorist.

Ekraanimeedia sagedasem õppetegevustes kasutamine toob käesolevas uurimuses osalenud õpetajate arvates endaga kaasa veel ka paremad võimalused õpet diferentseerida, vastupidiselt Sang jt (2010) ning van Braak jt (2004) uurimuste tulemustele. Varasemalt on ekraanimeedia abil motivatsiooni tõstmise hoiak saanud vastuolulisi tulemusi, kuid antud töös on see õpetajate poolt oluliseks peetud ning kõrgemalt hinnatud. Lisaks kuuluvad käesolevas uurimuses faktorisse „*Ekraanimeediaga seotud hoiakud nende õppetegevuses kasutamise korral*“ ka hoiakud, mille kohaselt mõjutab ekraanimeedia lõimimine positiivselt laste õppimist ning saavutusi, mis on kooskõlas varasemate tulemustega (Lowther et al., 2008; Petko, 2010; Sang et al., 2010).

Viies hüpotees „Lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjudest lapse käitumusele on madalamad kui nende hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjudest lapsele“ leidis kinnitust. Ka käesolevas uurimuses selgus sarnaselt varasemale vaid õpetajate televiisorivaatamise hoiakutele keskendunud uurimusele (Theodosiadou & Markos, 2013), et õpetajate ekraanimeediaga seotud negatiivsed hoiakud kaaluvad üle vastavad positiivsed hoiakud. Ent vaatamata negatiivsete hoiakute ülekaalule, tunnistavad lisaks Kreeka õpetajatele (Theodosiadou & Markos, 2013) ka antud uurimuses osalenud õpetajad ekraanimeediast tulenevat võimalikku positiivset mõju koolieelikute õppimisele. Positiivsete hoiakutena on antud uurimuses ilmnunud õpetajate arvamused, mille kohaselt võimaldab ekraanimeedia rakendamine lastele laiemalt informatsiooni anda ning emakeele õppimisele kaasa aidata, mis ühtib varasema uurimusega (Theodosiadou & Markos, 2013). Ka ekraanimeedia abil igapäevategevuste rikastamine osutus oluliseks positiivseks hoiakuks, mis Türgi uurimuses leituga sarnaselt võib õpetajate arvates muuta tegevusi kõitvamaks ning meelelahutuslikumaks (Karaca et al., 2013b).

Ka käesolevas uurimuses nõustuvad õpetajad vähem selle positiivse hoiakuga, milles arvutite integreerimisest on kasu just õpiraskustega laste õpetamisel, mis on ka varasemalt madalamaid tulemusi saanud (Sang et al., 2010). Lisaks eelmisele kuulus ühte madalamaid tulemusi saanud faktorisse „*Hoiakud ekraanimeedia alaste teadmiste lõimimise suhtes*“ ka väide, mille kohaselt ekraanimeedia alased teadmised ja praktiline kogemus peaksid enam olema koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekavasse integreeritud. Seegi on sarnaselt varasemale (Prestridge, 2012) õpetajate poolt madalamalt hinnatud.

Kui kooliõpetajad on varasemalt arvanud, et negatiivsed hoiakud on seotud virtuaalmaailmasse isoleerumisega, ülestimuleerimisega ning meedia kvaliteediga (st lastele

sobivuse ja eakohasuse aspektist lähtudes) (Petko, 2010), siis ka käesoleva uurimuse lasteaiaõpetajad on sarnasel arvamusel. Nimelt kuulusid faktorisse „*Hoiakur ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjutustest*“ väited, mille kohaselt õpetajad usuvad, et ekraanimeedia tõttu võib lastel tekkida segadus reaalse- ja virtuaalmaailma eristamisel, tekkida võib meelte ülestimuleerimine ning ekraanilt tajutav vägivald võib julgustada lapsi sarnast käitumist kasutama. Lisaks arvavad uurimuses osalenud õpetajad, et ekraanimeedia kasutamine muudab lapse passiivseks, lükkab teised tegevused tagaplaanile ning võib tulevikus sõltuvust tekitada.

Ühelt poolt võib seesuguste võimalike negatiivsete mõjutuste hoiakute põhjusena näha varasemate uurimuste põhjal õpetajate arvamust, et ekraanimeediat integreerivate tundide ettevalmistamine ja ka ekraanimeedia rakendamine tunnis võtab liiga kaua aega (Karaca et al., 2013b). Teisalt aga on eelnevad uurimused (van Braak et al., 2004; Tezci, 2010) leidnud, et õpetajad tunnevad hirmu arvutite kasutamisel õpetamiseks, kardetakse midagi ära lõhkuda. Osaliselt on see aga vastuolus käesoleva uurimuse tulemustega, kuna üle keskmise kõrgema tulemuse on saanud ka faktor, mis õpetajate endi pädevusi kajastab. Sellest võib järeldada, et varasematele uurimustele sarnast hirmu ja oskamatuset väljendamisest käesolevas uurimuses õpetajatel niivõrd ei esine.

2.3.1. Rakendatavus. Uurimuse tulemustest lähtudes võib anda ka mõned soovitused. Vaatamata ressursside võrdlemisi vähesele olemasolule lasteaedades, ei kasuta õpetajad enda hinnangul ekraanimeediat ka olemasolevate vahendite kogu ulatuses. Seetõttu võib siiski soovitada korraldada enam vastavate vahendite alaseid koolitusi (laiemalt kui vaid arvutikoolitused) ja seda nii erinevate tark/riistvaraliste võimaluste kui ka pedagoogikaga ühendamise võimaluste laiendamiseks. Võttes arvesse, et lasteaiaõpetajad kasutavad ekraanimeediat rohkem oma tegevuse toetamiseks, mitte niivõrd otseses töös lastega, võiksid seesugused koolitused pakkuda ehk konkreetsemaid ja praktilisemaid näpunäiteid, mida õpetajad hõlpsalt oma töösse rakendada saaksid. Teisalt on palju ka neid uurimuses osalenud õpetajaid, kes ei ole ühelgi küsitletud vahendi alasel koolitusel osalenud, mistõttu tuleks ehk mõelda enam ka sihtgrupini jõudmise üle, kuidas anda teada õpetajatele toimuvatest koolitustest ning neid inspireerivalt osalema kutsuda. Vaatamata asjaolule, et meediapädevuse kujundamine ei ole Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) kajastatud, tasuks mõelda ka lasteaiaõpetajate väljaõppe kaasajastamise ning ühiskonna muutuvate vajadustega kohandamise peale.

Uurimuse tulemusena ilmnenuid kõrgemaid hinnanguid saanud lasteaiaõpetajate hoiakute faktor oli „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjutustest*“ ning seepärast võiks edaspidi rohkem tähelepanu pöörata esmalt õpetajate negatiivsete hoiakute põhjustele ning võimalustele neid takistusi ületada, samas ka erinevate ekraanimeedia võimaluste ja positiivsete aspektide lasteaiaõpetajatele tutvustamisele. Kuna faktoranalüüsi tulemusena ilmnis ühena olulisematest faktoritest ka „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*“, võiks julgustada ka pigem negatiivselt meelestatud lasteaiaõpetajaid nimetatud positiivsete võimaluste ja juba olemasolevate vahendite valguses kaaluma ekraanimeedia kui võimalike tööriistade kasutamist muutuvast ühiskonnas laste õpetamiseks ja juhendamiseks.

Kuna käesolev töö keskendus vaid kahele maakonnale, võiks edasi uurida ka üle-eestiliselt lasteaiaõpetajate hoiakuid, saamaks terviklikum ülevaade õpetajate vastavasisulistest arvamustest. Samuti oleks kasulik viia läbi uurimusi, mis õpetajate tegelikke ekraanimeedia alaseid teadmisi uuriks ning seeläbi täpsema koolitusvajaduse kaardistaks. Edaspidiselt võiks keskenduda ka erinevustele eri vanuses laste õpetajate ekraanimeedia alastes hoiakutes ning nende võimalikele põhjustele. Oluline oleks teada saada ka täpsemalt õpetajate negatiivsete hoiakute tagamaid, et seeläbi edaspidi võimalikke ekraanimeedia integreerimist takistavaid tegureid vältida või ennetada.

2.3.2. Piirangud. Käesoleva töö tulemused ei ole üldistatavad kogu Eesti 5-6 aastaste laste õpetajatele, kuna uurimuses osalesid lasteaiaõpetajad ainult Jõgeva ja Tartu maakonnast. Olgugi, et andmekogumismeetod oli antud uurimuse eesmärgi täitmiseks sobivaim, tuleb arvestada ka asjaoluga, et kõik saadud tulemused olid õpetajate endi hinnangud, mis ei väljenda seepärast ilmtingimata tegelikkust. Lisaks võib piiranguna näha ka uurimuse õpetajatega kontakteerumise viisi, mille puhul võeti esmalt ühendust lasteaedade direktoritega, mitte otse õpetajatega. Seesugune uurimisinstrumendi vahendamine võib olla ka võrdlemisi vähese osalemisaktiivuses (N=100) põhjuseks. Valimiga seotud piiranguna võib välja tuua ka asjaolu, et vabatahtlik osalemine võis ajendada vaid motiveeritumaid õpetajaid osalema ning õpetajad võisid hoiakutelt olla seetõttu paremini meelestatud.

Andmeanalüüsi piiranguna võib välja tuua ka faktoranalüüsi läbiviimise varemalt nimetatud väikese valimiga ning kahe tekkinud faktori madalama reliaabluse: viies faktor „*Hoiakud laste ekraanimeedia kasutamise kohta*“ reliaablusega $\alpha=0,55$ ning kuues

faktor „*Õpetajate ja laste ekraanimeedia kasutamise mõju teadvustamine*“ reliaablusega $\alpha=0,47$.

Kokkuvõte

Uurimuse eesmärgiks oli selgitada välja lasteaiaõpetajate hoiakud ekraanimeedia kasutamise suhtes ning nende hinnangud enda ekraanimeedia kasutamise praktikale 5-6 aastaste laste õpetamisel Jõgeva ja Tartu maakonna näitel. Eesmärgi täitmiseks on selgitatud uurimusega seotud põhimõisteid, toodud välja ülevaade valdkonna varasematest uurimustest ning viidud läbi kvantitatiivne korrelatiivne uurimus. Mõõtevahendina kasutati töö autori poolt sellel eesmärgil koostatud ankeeti. Uurimuses osales 100 5-6 aastaste laste õpetajat Jõgeva ja Tartu maakonnast ning saadud andmeid töödeldi programmi SPSS Statistics abil.

Faktoranalüüsi tulemusena eristus õpetajate ekraanimeedia alaste hoiakute mudelis seitse faktorit, millest kõige olulisem oli „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest negatiivsetest mõjutustest*“, millest võib omakorda järeldada, et uurimuses osalenud 5-6 aastaste laste õpetajatel on nimetatud vahendite kasutamisega seonduvalt peamiselt negatiivsed hoiakud. Samuti selgus, et õpetajad kasutavad küsitletud ekraanimeediat rohkem oma töö toetamisel (ettevalmistamisel ja planeerimisel) kui otseses töös lastega, kuid mida rohkem õpetajad kasutavad nimetatud vahendeid oma töö toetamisel, seda suurema tõenäosusega on nad valmis ekraanimeediat ka otseses töös lastega rakendama.

Uurimuse tulemusena võib järeldada, et erinevate ekraanimeedia alaste koolituste läbimine (ning seeläbi saadud teadmised) ei ole seotud lasteaiaõpetajate võimalike positiivsete hoiakutega, kuna ei ilmnenud statistiliselt olulist seost faktori „*Hoiakud ekraanimeedia kasutamise võimalikest positiivsetest mõjutustest*“ ja nende poolt väljendatud koolituste arvu vahel. Veel selgus nõrk positiivne seos uurimuses osalenud lasteaiaõpetajate võimalike positiivsete mõjutuste hoiakute ja nende otseses töös lastega ekraanimeedia kasutamise hinnangute vahel, mis tähendab, et mida positiivsemad on õpetajate hoiakud, seda suurema tõenäosusega on nad valmis nimetatud vahendeid ka otseses töös lastega kasutama.

Võtmesõnad: ekraanimeedia, lasteaiaõpetajad, õpetajate hoiakud, ekraanimeedia kasutamine lasteaias, korrelatiivne uurimus, faktoranalüüs

Summary

5-6-year-old childrens' teachers' screen media attitudes and their self-reported usage of screen media in the example of Jõgeva and Tartu county kindergartens

It is considered to be important to enhance media competencies among children (Euroopa Liidu Nõukogu, 2012). Because of that it is essential to use media tools in addition to creating media content (Livingstone, 2004) and preschool teachers have the possibility to influence this behaviour in preschool settings. Even though there have been studies about the teachers of young children (e.g. Siibak & Vinter, 2010; Wartella et al., 2010), there is still lack of research about screen media attitudes of preschool teachers (Wartella et al., 2010). For that reason the aim of current research was to find out preschool teachers' attitudes about and their self-reported usage of screen media when working with 5 to 6-year-old children in the counties of Jõgeva and Tartu. A quantitative correlative research has been carried out to fulfill the aim. Data was collected by a questionnaire constructed by the author of this research. The sample consisted of 100 preschool teachers working with 5 to 6-year-old children from above-mentioned counties and data analysis was conducted using statistical software SPSS Statistics.

Current research arose five hypothesis and four of them were supported by the results. There occurred seven factors in the model of teachers screen media related attitudes as a result of factor analysis. The most significant of them was the factor „*Attitudes of possible negative effects of screen media usage*“. Therefore one can conclude that the preschool teachers working with 5 to 6-year-old children and who participated in the current research have mainly negative attitudes about using screen media in their daily practices. An important finding was also the fact that preschool teachers use screen media mainly for supporting their work (e.g. preparation and planning) and less in their daily classroom practice. Nevertheless there was a statistically important yet weak correlation between supportive use and classroom use, which means that the more preschool teachers use screen media for supporting their work the more likely they are to use these tools in classroom.

One can conclude in according to the research findings that screen media courses (and therefore gained knowledge) are not related to preschool teachers' possible positive attitudes, because there was no relation between the factor „*Attitudes about possible positive effects of screen media usage*“ and the self-reported number of courses the participants had taken part in. Still there is a weak positive correlation between participants' possible positive screen

media related attitudes and their self-reported screen media classroom usage, which means that the more positive teachers attitudes are the more likely they will use these tools in classroom when working with children.

Keywords: screen media, preschool teachers, teachers' attitudes, screen media usage in preschool, correlational research, factor analysis

Tänuõnad

Täna kõiki, kes aitasid kaasa käesoleva uurimuse valmimisele sh uurimuses osalenud lasteaiaõpetajaid ankeedi täitmise eest; lasteaedade direktoreid, uurimuse vahendamise eest; perekonda ja sõpru kannatlikkuse, toetuse ja abi eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Gerda Raudsepp

15.05.2015

Kasutatud materjalid

- American Academy of Pediatrics. (2010). Policy Statement –Media Education. *Pediatrics*, 126(5) 1012-1017.
- Antonietti, A. & Giorgetti, M. (2006). Teachers' beliefs about learning from multimedia. *Computers in Human Behaviour*, 22, 267-282.
- Arrow, A. W. & Finch, B. T. (2013). Multimedia literacy practices in beginning classrooms and at home: differences in practices and beliefs. *Literacy*, 47(3), 131-141.
- Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., Wartella, E. A., Robb, M. & Schomburg, R. (2013). Adoption and use of technology in early education: The interplay of extrinsic barriers and teacher attitudes. *Computers & Education*, 69, 310-319.
- Borg, M. (2004). The apprenticeship of observation. *ELT Journal*, 58(3), 274-276.
- Buckingham, D., Banaji, S., Burn, A., Carr, D., Cranmer, S., Willet, R. (s.a). *The Media Literacy And The Young People. A review of the research literature on behalf of Ofcom*. London: University of London.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education. Sixth edition*. New York: Routledge.
- Cuban, L. (2001). *Oversold and underused. Computers in the classroom*. London: Harvard University Press.
- Ertmer, P. A. (2005). Teacher Pedagogical Beliefs: The Final Frontier in Our Quest for Technology Integration. *ETR&D*, 53(4), 25-39.
- Ertmer, P. A., Ottenbreit-Leftwich, A. T., Sadik, O., Sendurur, E. & Sendurur, P. (2012). Teacher beliefs and technology integration practices: A critical relationship. *Computers & Education*, 59, 423-435.
- Euroopa Liidu Nõukogu. (2012). Nõukogu 26. novembri 2012. aasta järeldused lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia kohta. *Euroopa Liidu Teataja*, C393/11-C393/14.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1972). Attitudes and opinions. *Annual Review of Psychology*, 23, 478-544.

- Flores-Koulish, S. A. (2005). *U.S Preservice Teachers and their Media Worlds*. Maryland: Loyola College.
- Heintz, K. E. & Wartella, E. A. (2012). Young Children's Learning from Screen Media. *Communication Research Trends*, 31(3), 22-29.
- Hermans, R., Tondeur, J., van Braak, J. & Valcke, M. (2008). The impact of primary school teachers' educational beliefs on the classroom use of computers. *Computers & Education*, 51, 1499-1509.
- Hew, K. F. & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: current knowledge gaps and recommendations for future research. *Education Tech Research Dev*, 55, 223-252.
- Inan, F. A. & Lowther, D. I. (2010). Laptops in the K-12 classrooms: Exploring factors impacting instructional use. *Computers & Education*, 55, 937-944.
- Inan, F. A. & Lowther, D. I. (2010b). Factors affecting technology integration in K-12 classrooms: a path model. *Education Tech Research Dev*, 58, 137-154.
- Jenkins, H. (2009). *Confronting the Challenges of Participatory Culture. Media Education for the 21st Century*. Cambridge: The MIT Press.
- Kane, R., Sandretto, S. & Heath, C. (2002). Telling Half the Story: A Critical Review of Research on the Teaching Beliefs and Practices of University Academics. *Review of Educational Research*, 72(2), 177-228.
- Karaca, F., Can, G. & Yildirim, S. (2013). A path model for technology integration into elementary school settings in Turkey. *Computers & Education*, 68, 353-365.
- Karaca, F., Can, G. & Yildirim, S. (2013b). Technology utilisation in elementary schools in Turkey's capital: a case study. *Educational Studies*, 39(5), 552-567.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>.
- Lauricella, A. R., Wartella, E. & Rideout, V. J. (2013). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Lee, L. & O'Rourke, M. (2006). Information and communication technologies: transforming views of literacies in early childhood settings. *Early Years*, 26(1), 49-62.

- Linebarger, D. L. & Vaala, S. E. (2010). Screen media and language development in infants and toddlers: An ecological perspective. *Developmental Review*, 30, 176-202.
- Livingstone, S. (1999). New media, new audiences? *New media and society*, 1(1), 59-66.
- Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *Communication review*, 1(7), 3-14.
- Livingstone, S. & Haddon, L. (2009). *EU Kids Online: Final Report*. LSE, London: EU Kids Online.
- Lowther, D.L., Inan, F.A., Strahl, J.D. & Ross, S.M. (2008). Does Technology Integration "Work" when Key Barriers Are Removed? *Educational Media International*, 45(3), 195-213.
- Marsh, J., Brooks, G., Hughes, J., Ritchie, L., Roberts, S., & Wright, K. (2005). *Digital beginnings: Young children's use of popular culture, media and new technologies. Report of the 'Young Children's Use of Popular Culture, Media and New Technologies' Study, funded by BBC Worldwide and the Esmée Fairbairn Foundation*. University of Sheffield.
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. Cambridge: The MIT Press.
- Mayer, D. (1999). *Building teaching identities: Implications for preservice teacher education*. Paper presented at the Australian Association for Research in Education & New Zealand Association for Research in Education Conference Melbourne, Australia.
- McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Nespor, J. K. (1985). *The Role of Beliefs in the Practice of Teaching: Final Report of the Teacher Beliefs Study*. R&D Center for Teacher Education: The University of Texas at Austin.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' Beliefs and Educational Research: Cleaning up a Messy Construct. *Review of Educational Research*, 62(3), 307-332.
- Perrota, C. (2013). Do school-level factors influence the educational benefits of digital technology? A critical analysis of teachers' perception. *British Journal of Educational Technology*, 44(2), 314-327.
- Petko, D. (2010). Teachers' pedagogical beliefs and their use of digital media in classrooms: Sharpening the focus of the 'will, skill, tool' model and integrating teachers' constructivist orientations. *Computers & Education*, 58, 1351-1359.
- Plowman, L. & Stephen, C. (2005). Children, play, and computers in pre-school education. *British Journal of Educational Technology*, 36(2), 145-157.

- Potter, W. J. (2013). *Media Literacy, 7 edition*. Sage Publications.
- Prestridge, S. (2012). The beliefs behind the teacher that influences their ICT practices. *Computers & Education, 58*, 449-458.
- Raadik, M., Ereht, T., Leemets, T. & Mäearu, S. (2013). *Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Roberts-Holmes, G. (2014). Playful and creative ICT pedagogical framing: a nursery school case study. *Early Child Development and Care, 184*(1), 1-14.
- Sang, G., Valcke, M., van Braak, J. & Tondeur, J. (2010). Student teachers thinking processes and ICT integration: Predictors of prospective teaching behaviours with educational technology. *Computers & Education, 54*, 103-112.
- Sang, G., Valcke, M., van Braak, J. & Zhu, C. (2011). Predicting ICT integration into classroom teaching in Chinese primary schools: exploring the complex interplay of teacher-related variables. *Journal of Computer Assisted Learning, 27*, 160-172.
- Shapka, J. D. & Ferrari, M. (2003). Computer-related attitudes and actions of teacher candidates. *Computers in Human Behaviour, 19*, 319-334.
- Siibak, A. & Vinter, K. (2010). Making Sense of the Virtual World for Young Children: Estonian Pre-School Teachers' Experiences and Perceptions. *Journal of Virtual Worlds Research, 3*(2).
- Teo, T. (2008). Pre-service teachers' attitudes towards computer use: A Singapore study. *Australasian Journal of Educational Technology, 24*(4), 413-424.
- Tezci, E. (2010). Attitudes and knowledge level of teachers in ICT use: The case of Turkish teachers. *International Journal of Human Sciences, 7*(2), 19-44.
- Theodosiadou, S. & Markos, A. (2013). Attitudes of preschool teachers in Northern Greece on children and TV viewing. *Australian Journal of Early Childhood, 38*(3), 36-44.
- Valkonen, S., Pennonen, M., & Lahikainen, A. R. (2005). Televisio pienten lasten arjessa. In A.R. Lahikainen, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (Eds). *Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. Helsinki: Gaudeamus.
- van Braak, J., Tondeur, J. & Valcke, M. (2004). Explaining different types of computer use among primary school teachers. *European Journal of Psychology of Education, 19*(4), 407-422.
- Vinter, K. (2013). *Digitaalse ekraanimeedia tarbimine 5-7-aastaste laste seas ja selle sotsiaalne vahendamine Eestis. Pedagoogiline vaatekoht*. Publitseerimata doktoritöö. Tallinn.

- Wartella, E. & Robb, M. (2007). Young children, new media. *Journal of Children and Media*, 1(1), 35-44.
- Wartella, E., Schomburg, R. L., Lauricella, A. R., Robb, M. & Flynn, R. (2010). *Technology in the Lives of Teachers and Classrooms: Survey of Classroom Teachers and Family Child Care Providers*. Fred Rogers Center.
- Yurt, Ö. & Cevher-Kalburan, N. (2011). Early childhood teachers' thoughts and practices about the use of computers in early childhood education. *Procedia Computer Science*, 3, 1562-1570.

Lisa 1. Ankeet

Lugupeetud õpetaja!

Antud ankeet on koostatud selleks, et uurida lasteaiaõpetajate hoiakuid ekraanimeedia vahendite kasutamise suhtes nende kutsetöös. **EKRAANIMEEDIA VAHENDITENA** peetakse silmas televiisorit, arvutit, tahvelarvutit, puutetundlikku e. interaktiivset tahvlit, mobiil- ja nutitelefonit. Käesoleva uurimuse tulemused on heaks infoallikaks õpetajate töö ning koolituste edaspidisel paremal korraldamisel, mistõttu ongi oluline teada, mida arvate Teie erinevate ekraanimeedia vahendite kasutamisest töös lastega.

Järgnevale küsimustikule vastamine on anonüümne ning saadud tulemusi kasutatakse üldistatud kujul ainult uurimuslikul eesmärgil. Ankeedis pole õigeid ja valesid vastuseid, vastake just nii, nagu Teie arvate. Vastates laste kodustele ekraanimeedia tarbimisharjumuste küsimustele, palun väljendada oma arvamust just **5-6 AASTASTE LASTE KOHTA**. Küsimustiku täitmine võtab umbes 15 minutit ning kui Teil tekib küsimusi, siis minuga saab ühendust aadressil gerda.raudsepp@gmail.com.

Ette tänades,

Gerda Raudsepp

Tartu Ülikooli hariduskorralduse magistrant

I Iga allpoololeva väite korral mõelge lasteaia kogetule (laste mängud, laste jutud, lapsevanematega rääkimine jms). Mõeldes 5-6-aastastele lastele tõmmake ring ümber sobivaimale vastusevariandile, kus 1- ei nõustu üldse ning 5- nõustun täielikult. Kui Te pole kindel oma arusaamades või on Teil neutraalne seisukoht, on alati võimalik valida 3- mõneti nõus, mõneti mitte.

1. Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid kodus söögi ajal.	1	2	3	4	5
2. Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid kodus üksinda.	1	2	3	4	5
3. Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendite kaudu peale lastele sobiva sisu ka täiskasvanutele suunatud sisu.	1	2	3	4	5
4. Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid kodus hommikuti.	1	2	3	4	5
5. Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid pärast kella 22. õhtul.	1	2	3	4	5
6. Ekraanimeedia vahendite kasutamine rikastab laste igapäevaseid tegevusi lasteaias.	1	2	3	4	5
7. Ekraanimeedia vahendite kasutamine ei saa parandada õpetamise kvaliteeti.	1	2	3	4	5
8. Ekraanimeedia vahendite kasutamine muudab laste jaoks abstraktsetest mõistetest (nt armastus, headus) arusaamise kergemaks.	1	2	3	4	5
9. Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab laste puhul kaasa emakeele õppimisele.	1	2	3	4	5
10. Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab laste puhul kaasa võõrkeele õppimisele.	1	2	3	4	5

11. Ekraanimeedia vahendite kasutamine annab lastele maailma kohta informatsiooni laiemalt kui lasteaias või kodus on võimalik saada.	1	2	3	4	5
12. Teadmised, mida ekraanimeedia vahendite kasutamisest lapsed saavad, on pinnapealsed ja katkendlikud.	1	2	3	4	5
13. Ekraanimeedia vahendite kasutamine parandab laste üldist teadmiste taset.	1	2	3	4	5
14. Koolieelses eas ekraanimeedia vahendite kasutamine mõjutab tulevikus koolis edasijõudmist negatiivselt.	1	2	3	4	5
15. Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald muudab lapsed teiste vägivaldsele sallivamaks.	1	2	3	4	5
16. Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald võimaldab lastel aru saada, et käituvad sarnaselt vägivaldsele kangelasele.	1	2	3	4	5
17. Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald julgustab lapsi vägivalda kasutama kui lubatud vahendit probleemide lahendamiseks.	1	2	3	4	5
18. Ekraanimeedia vahendeid kasutavale lapsele ei oma vägivaldne sisu positiivset ega negatiivset mõju.	1	2	3	4	5
19. Vägivaldne ekraanimeedia sisu mõjutab ainult neid lapsi, kes on juba varasema eelsoodumusga agressiivsusele.	1	2	3	4	5
20. Ekraanimeedia vahendite kasutamine muudab lapse passiivseks.	1	2	3	4	5
21. Ekraanimeedia vahendite kasutamine tekitab lastes meelte ülestimuleerimist.	1	2	3	4	5
22. Lapsed võtavad omaks ekraanimeedia sisust nähtud käitumisstandardeid (nt pidudel on alkoholi joomine, pärast edukat tehingut äris, käiakse baarides tähistamas vms).	1	2	3	4	5
23. Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib tulevikus tekitada sõltuvust.	1	2	3	4	5
24. Ekraanimeedia vahendite kasutamise tõttu võib lastel tekkida segadus reaalse- ning virtuaalmaailma eristamisel.	1	2	3	4	5
25. Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib laste teisi tegevusi (nt sõpradega õues mängimine, lugemine) tagaplaanile lükata.	1	2	3	4	5
26. Ekraanimeedia vahendite kasutamine tekitab lastes soovi omada reklaamitavaid kaupu.	1	2	3	4	5
27. Ekraanimeedia vahendite kasutamine tõstab laste loovuse taset.	1	2	3	4	5
28. Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada paremad grammatilised oskused.	1	2	3	4	5
29. Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada parema käekirja.	1	2	3	4	5
30. Ekraanimeedia vahendite alased teadmised ja praktiline kogemus peaksid olema enam koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekavasse lõimitud.	1	2	3	4	5
31. Ekraanimeedia vahendite kasutamisest saavad kasu õppimisraskustega lapsed.	1	2	3	4	5

32. Ma tean, kuidas ekraanimeedia vahendeid sisukalt tegevustesse lõimida.	1	2	3	4	5
33. Ma olen võimeline lõimima ekraanimeedia vahendite kasutamist koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga.	1	2	3	4	5
34. Ma olen saanud piisavalt väljaõpet, et lõimida ekraanimeedia vahendid oma õppetegevustesse.	1	2	3	4	5
35. Minu ekraanimeedia vahendite alased oskused on piisavad, et läbi viia tegevusi, kus lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid.	1	2	3	4	5
36. Ekraanimeedia vahendid ei hirmuta mind.	1	2	3	4	5
37. Ma tunnen, et ei hakka kunagi oskama ekraanimeedia vahendeid kasutada.	1	2	3	4	5
38. Mul on ekraanimeedia vahenditega seonduvalt rohkem negatiivseid kui positiivseid kogemusi.	1	2	3	4	5

II Kui tihti kasutate järgmisi ekraanimeedia vahendeid 5-6 aastaste laste tegevuste ettevalmistamisel/ planeerimisel? Tehke ristike sobivasse kasti.

Vahend	Mitte kunagi	Harvem kui kord kuus	Vähemalt kord kuus	Vähemalt kord nädalas	Iga päev
Nutitelefon					
Televiisor					
Tahvelarvuti					
Lauaarvuti/sülearvuti					
Puutetundlik tahvel					

III Kui tihti kasutate järgmisi ekraanimeedia vahendeid otseses töös 5-6-aastaste lastega? Tehke ristike sobivasse kasti.

Vahend	Mitte kunagi	Harvem kui kord kuus	Vähemalt kord kuus	Vähemalt kord nädalas	Iga päev
Nutitelefon					
Televiisor					
Tahvelarvuti					
Lauaarvuti/sülearvuti					
Puutetundlik tahvel					

IV Kui valisite **III küsimusteploki** korral kõikide vahendite puhul variandi 'mitte kunagi', siis jätkake vastamist **V küsimusteplokist**. Kui valisite vähemalt ühe vahendi puhul mõne muu variandi, siis jätkake **IV küsimusteploki** väidete hindamisega, vastates enda ekraanimeedia kasutamise kogemuste põhjal, kus 1- ei nõustu üldse, 3- mõneti nõus ja mõneti mitte ning 5- nõustun täielikult.

1. Minu tegevused on lapse-kesksemad kui tegevustesse on lõimitud ekraanimeedia vahendite kasutamine.	1	2	3	4	5
2. Ekraanimeedia vahendite kasutamine on rühmategevusi	1	2	3	4	5

muutnud positiivsel moel.					
3. Minu tegevused on interaktiivsemad kui tegevustesse on lõimitud ekraanimeedia vahendid.	1	2	3	4	5
4. Õppetegevuste tõhusus on tõusnud tänu ekraanimeedia vahendite kasutamisele.	1	2	3	4	5
5. Tegevustes kasutatavad ekraanimeedia vahendid suurendavad laste motivatsiooni.	1	2	3	4	5
6. Ekraanimeedia vahendid aitab minul laste õpetamist paremini diferentseerida.	1	2	3	4	5
7. Ekraanimeedia vahendite kasutamine lasteaias on tõstnud laste omavahelise suhtlemise ja koostöö taset.	1	2	3	4	5
8. Ekraanimeedia vahendite lõimimine on mõjutanud positiivselt laste õppimist ning saavutusi.	1	2	3	4	5
9. Enamik minu rühma lastest kasutab oskuslikult ekraanimeedia vahendeid eale sobival tasemel.	1	2	3	4	5
10. Ekraanimeedia vahendite kasutamine on parandanud laste tööde (joonistused jms) kvaliteeti.	1	2	3	4	5

V Millised ekraanimeedia vahendid on Teie: (tehke ristike sobiva/sobivate variantide taha)

kodus?	Televiisor		lasteaias?	Televiisor	
	(laua- või süle)arvuti			(laua- või süle)arvuti	
	Tahvelarvuti			Tahvelarvuti	
	Puutetundlik tahvel			Puutetundlik tahvel	
	Nutitelefon			Nutitelefon	

VI Palun vastake järgnevatele küsimustele enda kohta! (märkige sobivaim variant)

Vanus:a

Staaž (lasteaiasõpetajana):a

Sugu: M N

Haridus: kesk keskeri kõrg

Lasteaia asukoht: linn maa

Teie rühm: liitrühm aiarühm sobitusrühm

Õpetan/õpetasin 5-6 a lapsi: käesoleval õ/a-l
eelmisel õ/a-l
kaks ja enam õ/a tagasi

Teie rühmas on: vähem kui viis 5-6 a last
viis kuni üheksa 5-6 a last
kümme ja enam 5-6 a last

Olen läbinud koolitusi ekraanimeedia vahendite kasutamise kohta lasteaias (tehke ristike sobivasse lahtrisse):

Vahend	Mitte ühtegi korda	1-2 korda	3-4 korda	5 ja enam korda
Tahvelarvuti				
Puutetundlik tahvel				
Laua/sülearvuti				

Lisa 2. Õpetajate hoiakute faktormudel

Tunnuse nimetus	Kommunaliteet	Faktor						
		1	2	3	4	5	6	7
Ekraanimeedia vahendid ei hirmuta mind.	0,83	0,888						
Minu ekraanimeedia vahendite alased oskused on piisavad, et läbi viia tegevusi, kus lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid.	0,85	0,856						
Ma olen võimeline lõimima ekraanimeedia vahendite kasutamist koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga.	0,80	0,843						
Ma olen saanud piisavalt väljaõpet, et lõimida ekraanimeedia vahendeid oma õppetegevustesse.	0,73	0,748						
Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab lastel saavutada parema käekirja.	0,71	-542						
Ekraanimeedia vahendite kasutamise tõttu võib lastel tekkida segadus reaalse- ning virtuaalmaailma eristamisel.	0,68		0,795					
Ekraanimeedia vahendite kasutamine tekitab lastes meelte ülestimuleerimist.	0,69		0,779					
Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald julgustab lapsi vägivalda kasutama kui lubatud vahendit probleemide lahendamiseks.	0,75		0,744					
Ekraanimeedia vahendite kasutamine muudab lapse passiivseks.	0,72		0,72					
Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib laste teisi tegevusi (nt sõpradega õues mängimine, lugemine) tagaplaanile lükata.	0,6		0,676					
Ekraanimeedia vahendite kasutamine võib tulevikus tekitada sõltuvust.	0,64		0,632					
Lapsed võtavad omaks ekraanimeedia sisust nähtud käitumisstandardeid (nt pidudel alkoholi joomine, pärast edukat tehingut äris, käiakse baarides tähistamas vms).	0,66		0,621					
Ekraanimeedia vahendeid kasutavale lapsele ei oma vägivaldne sisu positiivset ega negatiivset mõju.	0,43		-0,604					
Tegevustes kasutatavad ekraanimeedia vahendid suurendavad laste motivatsiooni.	0,83			0,843				

Ekraanimeedia vahendid aitab minul laste õpetamist paremini diferentseerida.	0,82	0,729	
Õppetegevuste tõhusus on tõusnud tänu ekraanimeedia vahendite integreerimisele.	0,84	0,68	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine on rühmategevusi muutnud positiivsel moel.	0,72	0,615	
Minu tegevused on interaktiivsemad kui tegevustesse on lõimitud ekraanimeedia vahendid.	0,68	0,58	
Ekraanimeedia vahendite lõimimine on mõjutanud positiivselt laste õppimist ning saavutusi.	0,79	0,483	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine annab lastele maailma kohta informatsiooni laiemalt kui lasteaias või kodus on võimalik saada.	0,77	0,793	
Ma tean, kuidas ekraanimeedia vahendeid sisukalt tegevustesse lõimida.	0,83	0,752	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine rikastab laste igapäevaseid tegevusi lasteaias.	0,7	0,71	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine aitab laste puhul kaasa emakeele õppimisele.	0,68	0,658	
Enamik minu rühma lastest kasutab oskuslikult ekraanimeedia vahendeid eale sobival tasemel.	0,76	0,821	
Lapsed kasutavad ekraanimeedia vahendeid kodus üksi söögi ajal.	0,67	0,78	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine lasteaias on tõstnud laste omavahelise suhtlemise ja koostöö taset.	0,74	0,626	
Ekraanimeedia vahendite kaudu tajutav vägivald võimaldab lastel aru saada, et käituvad sarnaselt vägivaldsele kangelasele.	0,74	0,83	
Ekraanimeedia vahendite kasutamine ei saa parandada õpetamise kvaliteeti.	0,67	0,781	
Ekraanimeedia vahendite alased teadmised ja praktiline kogemus peaksid olema enam koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekavasse lõimitud.	0,84	0,889	
Ekraanimeedia vahendite kasutamisest saavad kasu õppimisraskustega lapsed.	0,77	0,51	

Kirjeldusvõime (<i>Variance explained %</i>)	29,3	15,1	7,4	6,6	5,5	4,9	4,3
Reliaablus (<i>Cronbach's Alpha</i>)	0,67	0,71	0,9	0,73	0,55	0,47	0,72

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Gerda Raudsepp (sünnikuupäev: 18.11.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “5-6-aastaste laste õpetajate ekraanimeedia alased hoiakud ja hinnangud ekraanimeedia kasutamisele Jõgeva ja Tartu maakonna lasteaedade näitel”, mille juhendaja on PhD Piret Luik

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 15.05.2015